

VU Research Portal

Doelen waaraan gegeven wordt

Gouwenberg, B.M.; Schuyt, T.N.M.; Boonstoppel, E.; Bekkers, R.H.F.P.; Carabain, C.L.; de Gilder, T.C.

published in

Geven in Nederland 2011: Giften, Nalatenschappen, Sponsoring en Vrijwilligerswerk 2011

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Gouwenberg, B. M., Schuyt, T. N. M., Boonstoppel, E., Bekkers, R. H. F. P., Carabain, C. L., & de Gilder, T. C. (2011). Doelen waaraan gegeven wordt. In T. N. M. Schuyt, B. M. Gouwenberg, & R. H. F. P. Bekkers (Eds.), *Geven in Nederland 2011: Giften, Nalatenschappen, Sponsoring en Vrijwilligerswerk* (pp. 111-161). Reed Business bv.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Geven in Nederland 2011

Giften, Nalatenschappen, Sponsoring en Vrijwilligerswerk

Prof. Dr. Th.N.M. Schuyt, Drs. B.M. Gouwenberg, Dr. R.H.F.P. Bekkers (red.)

2011 Reed Business bv, Amsterdam

ISBN 978 90 3524 529 7

© Reed Business bv

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de uitgever die daartoe door de auteur(s) met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk is gemachtigd.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevelen.

Inhoud

Voorwoord		5
Samenvatting van de belangrijkste bevindingen		10
Inleiding		21
<i>Prof. Dr. Th.N.M. Schuyt</i>		
Deel A	Bronnen van de bijdragen	29
Hoofdstuk 1	Geven door huishoudens <i>Dr. R.H.F.P Bekkers en E. Boonstoppel MSc</i>	31
Hoofdstuk 2	Nalatenschappen <i>Mr. E.E. Mariani en Prof. Dr. Th.N.M. Schuyt</i>	61
Hoofdstuk 3	Geven door Fondsen <i>Drs. B.M. Gouwenberg</i>	67
Hoofdstuk 4	Giften en sponsoring door bedrijven <i>Dr. T.C. de Gilder en Prof. Dr. Th.N.M. Schuyt</i>	74
Hoofdstuk 5	Geven door goededoelenloterijen <i>Drs. B.M. Gouwenberg en Prof. Dr. Th.N.M. Schuyt</i>	89
Hoofdstuk 6	Geven van tijd: vrijwilligerswerk <i>Dr. R.H.F.P Bekkers en Dr. E.J. Boezeman</i>	96
INHOUD		7

Deel B	Doelen waaraan gegeven wordt	111
	<i>Drs. B.M. Gouwenberg, Prof. Dr. Th.N.M. Schuyt, E. Boonstoppel MSc, Dr. R.H.F.P Bekkers, Dr. C.L. Carabain, Dr. T.C. de Gilder</i>	
Inleiding		113
Hoofdstuk 7	Kerk en levensbeschouwing (religie)	117
Hoofdstuk 8	Gezondheid	123
Hoofdstuk 9	Internationale hulp	128
Hoofdstuk 10	Milieu, natuurbehoud en dierenbescherming	137
Hoofdstuk 11	Onderwijs en onderzoek	142
Hoofdstuk 12	Cultuur	147
Hoofdstuk 13	Sport en recreatie	152
Hoofdstuk 14	Maatschappelijke en sociale doelen (nationaal)	157
Deel C	Specials	163
Hoofdstuk 15	Geven door vermogende Nederlanders <i>E. Boonstoppel MSc en Dr. P. Wiepking</i>	165
Hoofdstuk 16	Wie is de niet-westerse allochtone gever? <i>Dr. C.L. Carabain</i>	186
Hoofdstuk 17	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) <i>Dr. T.C. de Gilder en Prof. Dr. Th.N.M. Schuyt</i>	196
Bijlage	Methodologische verantwoording 2011	207

DEEL B

Doelen waaraan gegeven wordt

Inleiding

*Drs. B.M. Gouwenberg, Prof. Dr. Th.N.M. Schuyt, E. Boonstoppel MSc,
Dr. R.H.F.P Bekkers, Dr. C.L. Carabain, Dr. T.C. de Gilder*

In dit tweede deel komen de verschillende doelen waaraan mensen geld geven aan bod. Per doel wordt beschreven hoeveel het doel ontvangt en welke trend zich aftekent; zit een doel in de lift of juist niet? Vervolgens wordt beschreven hoeveel per bron wordt gegeven: wat dragen huishoudens, nalatenschappen, fondsen, bedrijven en goededoelenloterijen bij aan het doel? Waar mogelijk wordt dieper ingegaan op het profiel van de gevers, bijvoorbeeld in het geval van huishoudens. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een paragraaf 'beleidsrelevantie'. In de Nederlandse verzorgingsstaat krijgen doelen van het algemeen nut veel geld van overheidswege, met het doel 'Kerk en levensbeschouwing' als grote uitzondering. Ook moeten gebruikers van algemeen nut voorzieningen zelf een deel betalen, zoals voor onderwijs of voor cultuur. Bij de meeste doelen vormt filantropie derhalve een bescheiden, maar speciale financieringsbron.

Soms zoekt de filantropische sector de overheid op om bepaalde regelingen te treffen, zoals de sport, in casu het NOC*NSF, heeft gedaan ter verkrijging van fiscale voordelen. Maar soms ook neemt de politiek het initiatief, zoals in het geval van cultuur. Of de overheid zet een 'Geefwet' op de agenda om daarmee haar groeiende belangstelling voor filantropie tot uitdrukking te brengen. Wanneer er actuele ontwikkelingen te melden zijn, worden deze in de respectievelijke slotparagrafen gemeld.

Rangorde van begunstigde doelen

Welke doelen worden in Nederland begunstigd? Welke doelen zitten 'in de lift' en welke doelen komen er, in vergelijking met andere, bekaaid van af? De cijfers van de afgelopen 14 jaar tonen een volgend beeld.

Tabel 1 De begunstigde doelen, in miljoenen euro's, in tijdsperspectief

	<i>X miljoen euro</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Kerk en levens- beschouwing	587 (1)	510 (1)	490 (4)	750 (1)	938 (1)	773 (1)	1.001(1)	891 (1)
Gezondheid	411 (2)	290 (4)	640 (1)	406 (4)	589 (4)	477 (5)	479(5)	644 (3)
Internationale hulp	361 (3)	299 (3)	540 (3)	531 (3)	469 (6)	742 (2)	545(4)	572 (4)
Milieu, natuur- behoud en die- renbescherming	204 (6)	183 (6)	308 (6)	251 (7)	309 (7)	356 (6)	375(7)	435 (7)
Onderwijs en onderzoek	58 (8)	83 (8)	232 (7)	125 (8)	301 (8)	277 (8)	295(8)	285 (8)
Cultuur	83 (7)	87 (7)	165 (8)	335 (6)	610 (3)	326 (7)	386(6)	454 (6)
Sport en recreatie	246 (5)	410 (2)	578 (2)	686 (2)	930 (2)	686 (3)	687(2)	715 (2)
Maatschappe- lijke en sociale doelen	283 (4)	257 (5)	422 (5)	373 (5)	555 (5)	522 (4)	575(3)	458 (5)
Overig (niet gespecificeerd)	46 (-)	44 (-)	47 (-)	158 (-)	223 (-)	220 (-)	216(-)	253 (-)
Totaal	2.279	2.163	3.422	3.615	4.924	4.376	4.559	4.707
De totaalcijfers kunnen – in verband met afrondingen – iets afwijken van de totaalcijfers in andere tabellen. NB: Vanwege toegepaste correcties verschillen deze cijfers met gepubliceerde cijfers in voorgaande edities van <i>Geven in Nederland</i> .								

Rangorde begunstigde doelen gemiddeld over de periode 1995-2009:

- 1 Kerk en levensbeschouwing;
- 2 Sport en recreatie;
- 3 en 4 Gezondheid en Internationale hulp;
- 5 Maatschappelijke en sociale doelen;
- 6 en 7 Cultuur/Milieu, natuurbehoud en dierenbescherming;
- 8 Onderwijs en onderzoek.

Over een langere periode van 14 jaar gezien, krijgt 'Kerk en levensbeschouwing' het meest en 'Onderwijs en Onderzoek' het minst. Het eerste is verklaarbaar uit de scheiding tussen 'kerk en staat'; onderwijs en onderzoek werd – en wordt – gezien als een kerntaak van de overheid.

Bronnen en doelen in 2009

Tabel 2 Totaalbedrag goede doelen waaraan door huishoudens, individuen (nalatenschappen), fondsen (zowel geldwervende fondsen als vermogensfondsen), bedrijven en goededoelenloterijen gegeven wordt

Doelen waaraan gegeven wordt € x miljoen	Huishoudens		Fondsen		Totaal	Bedrijven			%
	Geld en goede- ren	Nala- ten- schap- pen	GWF	VF		Giften en spon- soring	Goede- doelen- lote- rijen	Totaal	
Kerk/levens- beschouwing	826	3	3	4	7	55	–	891	19
Gezondheid	287	87	48	23	71	161	38	644	14
Internationale hulp	284	51	18	36	54	77	106	572	12
Milieu/natuur- behoud/dieren- bescherming	182	47	33	3	36	85	85	435	9
Onderwijs/onder- zoek	41	–	–	12	12	232	–	285	6
Cultuur	33	2	18	58	76	296	47	454	10
Sport/recreatie	47	–	2	2	4	598	66	715	15
Maatschappelijke/ sociale doelen	180	42	49	27	76	100	60	458	10
Overig (niet gespecificeerd)	58	–	–	51	51	90	54	253	5
Totaal	1.938	232	171	216	387	1.694	456	4.707	100

In verband met afrondingsverschillen verschillen sommige totaalbedragen met de totaalbedragen in vorige tabellen.
GWF= geldwervende fondsen en VF=vermogensfondsen

- Huishoudens geven het meest aan 'kerk en levensbeschouwing';
- Nalatenschappen komen vooral ten goede aan doelen op het terrein van gezondheid;
- Geldwervende fondsen geven uit eigen middelen (beleggingen) vooral aan 'maatschappelijke en sociale doelen' en 'gezondheid';
- 'Cultuur' is een belangrijk te ondersteunen doel voor vermogensfondsen;
- 'Sport en recreatie' is veruit het populairste doel onder bedrijven.
- Uit de goededoelenloterijen ontvangen de categorieën 'internationale hulp' en 'milieu, natuurbehoud en dierenbescherming' het meeste geld.

Huishoudens en doelen in 2009

Tabel 3 Giften en goederen per doel door huishoudens in 2009: totaalbedrag in miljoenen euro's, gemiddeld gegeven bedrag onder de gevers en het percentage gevers

	<i>Totaalbedrag giften en goederen in miljoenen euro's</i>	<i>Gemiddeld* gegeven bedrag in euro's aan giften en goederen</i>	<i>Aantal gevers in percentage</i>
Kerk en levensbeschouwing	826	323	35%
Gezondheid	287	53	74%
Internationale hulp	284	87	44%
Milieu, natuurbehoud en dierenbescherming	182	57	44%
Onderwijs en onderzoek	41	66	9%
Cultuur	33	47	10%
Sport en recreatie	47	41	16%
Maatschappelijke en sociale doelen	180	54	46%
Overig (niet gespecificeerd)	58	104	8%
Totaal	1.938	300	88%

* Gemiddeld gegeven bedrag onder de gevers.

- Doelen op het terrein van gezondheid kunnen rekenen op de meeste gevers (74% van de huishoudens heeft in 2009 aan deze doelen gegeven).
- De kerk en levensbeschouwelijke organisaties ontvangen daarentegen van alle doelen het hoogste bedrag aan giften en goederen (€ 826 miljoen).
- Slechts 9% van de huishoudens geeft aan 'onderwijs en onderzoek'. Echter, de huishoudens die geven, geven gemiddeld € 66. Dat is, ten opzichte van andere doelen waaraan vaker gegeven wordt, relatief gezien hoog.

HOOFDSTUK 7

Kerk en levensbeschouwing (religie)

7.1 Cijfers

Tabel 7.1 Bijdragen aan 'kerk en levensbeschouwing', in miljoenen euro's, in de periode 1995-2009

	<i>Bedrag x miljoen euro</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	574	482	429	694	864	704	898	826
Nalatenschappen	2	3	5	5	4	5	5	3
Fondsen	1	1	3	2	3	4	12	7
Bedrijven	10	25	53	49	67	60	86	55
Goededoelenloterijen	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Totaal	587	511	490	750	938	773	1.001	891

NB: Vanwege toegepaste correcties verschillen deze cijfers met gepubliceerde cijfers in voorgaande edities van *Geven in Nederland*.

Tabel 7.2 Bijdragen aan 'kerk en levensbeschouwing', in percentage, in de periode 1995-2009

	<i>In %</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	98	94	88	93	92	91	90	93
Nalatenschappen	-	1	1	-	1	1	-	-
Fondsen	-	-	-	-	-	-	1	1
Bedrijven	2	5	11	7	7	8	9	6
Goededoelenloterijen	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

NB: in verband met afrondingen tellen niet alle percentages op tot 100%

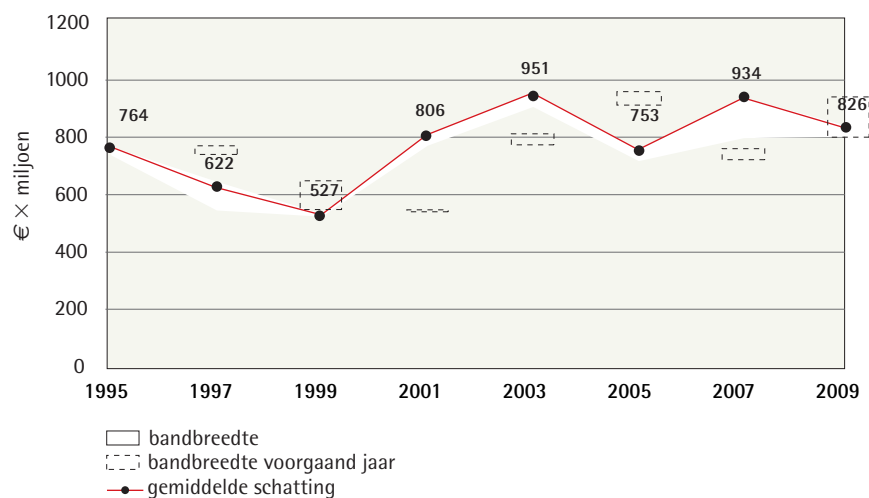
7.1.1 Huishoudens

Kerken en levensbeschouwelijke organisaties kunnen al jaren rekenen op het grootste bedrag aan giften van huishoudens en individuen. Bovendien is uit eerder onderzoek bekend dat kerkelijke Nederlanders – en dan met name gereformeerde protestanten – zogenaamde 'veelgevers' zijn (Bekkers & Schuyt, 2008). Niet alleen geven gereformeerde protestanten vaak en veel aan de eigen kerk, maar ook aan andere doelen. 35% van de huishoudens geeft geld en/of goederen aan 'kerk en levensbeschouwing' en gemiddeld geven deze donateurs maar liefst € 323.

De gepresenteerde cijfers betreffen schattingen. Het zijn gemiddelde schattingen die in werkelijkheid hoger of lager kunnen liggen. De gemiddelde schatting van het totaal gegeven bedrag aan kerk en levensbeschouwing bedraagt in 2009 € 826 miljoen. De laagste schatting betreft 802 miljoen euro en de hoogste schatting € 838 miljoen. Verwacht wordt dat de 'werkelijke waarde' binnen deze bandbreedte valt. Belangrijk om op te merken is dat kerkelijke organisaties voornamelijk intermediaire organisaties zijn: zij zijn zowel de ontvangers als de gevers van geld. Een deel van de door de kerken ontvangen gelden komt uiteindelijk bij andere doelen terecht. Hoeveel dat precies is en bij welke doelen, is niet bekend. Op basis van de onderzoeksresultaten van het *Geven in Nederland*-onderzoek 2001, werd het percentage geschat op 50%.

Tabel 7.1 geeft een overzicht van de totaalbedragen die door huishoudens aan kerk en levensbeschouwing zijn gegeven tussen 1995 en 2009. In figuur 7.1 wordt ook de 'bandbreedte' van deze trend¹ weergegeven. Vanaf 1995 tot 1999 zien we een dalende trend, vanaf 1999 tot 2003 een stijgende trend die in 2005 inzakt en in 2007 weer op het niveau van 2003 uitkomt. Of zich vanaf 2007 een dalende trend inzet, zoals op de figuur is te zien, is nog niet te zeggen (de gemiddelde schatting van 2009 valt namelijk nog binnen de bandbreedte van het voorgaande jaar).

Figuur 7.1 Bedrag van geld en goederen aan Kerk en levensbeschouwing van de Nederlandse bevolking in de periode 1995–2009 (met inflatiecorrectie)

1 Om iets over trends in de tijd te zeggen, zijn de cijfers van de andere jaren in deze figuur gecorrigeerd voor inflatie
 Afname: Als de hoogste schatting van het betreffende jaar lager is dan de laagste schatting van het voorgaande jaar.
 Toename: Als de laagste schatting van het betreffende jaar hoger is dan de hoogste schatting van het voorgaande jaar.
 Stabilisatie: Als er overlap in de bandbreedtes is. De gemiddelde schatting van het betreffende jaar valt bijvoorbeeld nog binnen de bandbreedte van het voorgaande jaar.

In tabel 7.3 wordt een overzicht gegeven van de wijze waarop gelden bij kerken binnenkomen. Belangrijk om te vermelden is dat het totaalbedrag van € 519 miljoen niet overeenkomt met het totaalbedrag van € 826 miljoen in tabel 7.1. De gegevens in tabel 7.3 betreffen namelijk alleen giften (goederen zijn buiten beschouwing gelaten), bovendien hebben niet alle respondenten hun giften aan kerk en levensbeschouwing uitgesplitst en zijn de bijdragen van allochtone huishoudens niet op deze manier onderverdeeld.

Tabel 7.3 Manieren van geven aan de kerk

2009	Gemiddeld gegeven bedrag	% huishoudens dat heeft gegeven	Totaalbedrag x miljoen euro	In %
Collecte in kerk	90	21%	106	20%
Kerkbalans	144	13%	107	21%
Vaste vrijwillige bijdrage	329	13%	244	47%
Overige vrijwillige bijdrage	118	7%	47	9%
Anders	77	3%	15	3%
Totaal	319	30%	519	100%

7.1.2 Nalatenschappen

De cijfers in tabel 7.1 hebben betrekking op wat (bovenlokale) fondsenwervende instellingen aan nalatenschappen hebben ontvangen. Wat de kerken zelf aan nalatenschappen hebben ontvangen is niet bekend in Nederland. Kerkelijke en levensbeschouwelijke organisaties hebben daar geen geaggregeerde gegevens over. De bedragen zullen daarom in werkelijkheid hoger liggen.

7.1.3 Fondsen

De cijfers hebben betrekking op een schatting van de bijdragen van vermogensfondsen en de eigen bijdrage (opbrengsten uit beleggingen) van bovenlokale fondsenwervende instellingen. Het is niet mogelijk om iets over trends in de tijd te zeggen vanwege gebrekkige informatie over de bijdragen van vermogensfondsen en vanwege het feit dat de bedragen voor de jaren 1995-2009 op verschillende wijzen tot stand zijn gekomen.

7.1.4 Bedrijven

Alhoewel het totaalbedrag aan sponsoring en giften van het Nederlandse bedrijfsleven aan kerken en levensbeschouwelijke instellingen in 2009 in absolute zin licht is gedaald (van € 86 miljoen naar € 55 miljoen), valt op dat de kerk in relatieve zin al jaren op zo'n 3 à 4% van het totaalgegeven bedrag aan sponsoring en giften kan rekenen. In feite dus geen grote schommelingen door de jaren heen.

7.1.5 Goededoelenloterijen

Kerken en levensbeschouwelijke organisaties ontvangen (nagenoeg) geen inkomsten vanuit de goededoelenloterijen.

7.2 Wie geeft er aan de kerk of een levensbeschouwelijke instelling?

7.2.1 Welke huishoudens¹ geven aan de kerk of een levensbeschouwelijke instelling?

Wie geeft?

Welke kenmerken hebben mensen die aan de kerk geven? Allereerst zien we – en dat is wellicht niet zo verwonderlijk – dat gelovigen vaker aan de kerk geven dan ongelovigen, dat geldt overigens zowel voor katholieken, Nederlands hervormden, gereformeerden en andere kleinere geloofsovertuigingen. Bovendien zien we dat de kans om aan de kerk te geven toeneemt naarmate mensen vaker naar de kerk gaan.

Daarnaast valt op dat huishoudens die aan de kerk geven vaak woonachtig zijn op het platteland, het betreft vaak (grote) gezinnen met kinderen. Ook beschikken deze gezinnen veelal over inkomsten uit eigen vermogen.

Mannen geven vaker aan de kerk dan vrouwen en hoger opgeleide mensen vaker dan lager opgeleide mensen. Tot slot lijkt de kans op giften aan de kerk toe te nemen naarmate mensen vaker gevraagd worden en zij ook meer sociale druk ervaren om te geven aan de kerk.

Uit het onderzoek onder niet-westerse allochtonen (zie ook hoofdstuk 16) blijkt dat Surinamers minder vaak aan religieuze doelen geven dan Turken, Marokkanen en Antillianen. Van de groep Surinamers en Antillianen die geven, blijkt dat vrouwen vaker geven dan mannen. Opvallend is dat sociaaleconomische kenmerken zoals opleiding en vermogen nagenoeg geen rol spelen bij al dan niet geven aan religieuze instellingen. Het tegengestelde geldt overigens voor autochtone Nederlanders. Religieuze instellingen kunnen vaker op giften rekenen van de eerste generatie niet-westerse allochtonen, die een minder goede beheersing hebben van de Nederlandse taal. Ook allochtonen die remittances sturen naar het land van herkomst geven vaker aan religieuze instellingen. Tot slot neemt de kans op giften aan religie toe naarmate niet-westerse allochtonen vaker religieuze diensten bijwonen.

Wie geeft meer?

Welke kenmerken van mensen bepalen nu of zij grote bedragen geven aan de kerk? Wie zijn de 'grote' gevers? Over het algemeen zijn dat de zeer frequente kerkgangers, vooral van gereformeerde huize of mensen die behoren bij een kleine christelijke denominatie. Daarnaast zien we dat hoge bedragen vaker worden gegeven door mensen met een middelbare opleiding dan met een lagere opleiding. De 'grote gevers' aan de kerk lijken zich met name te bevinden onder huishoudens met de hoogste inkomens (5^e inkomenskwintiel). Tot slot is het ervaren van sociale druk ook bepalend voor hoge giften aan de kerk.

Onder niet-westerse allochtonen blijken Surinamers en Turken de hoogste bedragen te geven. Daarnaast valt op dat zij over het algemeen ouder en hoger opgeleid zijn. Ook verblijven de 'gulle' allochtone gevers aan religieuze doelen langer in Nederland.

1 De geefprofielchetsen van huishoudens hebben overwegend betrekking op de groep autochtone respondenten. Aanvullende informatie over de allochtone groep respondenten is alleen beschikbaar voor de doelen kerk en levensbeschouwing, gezondheid, internationale hulp en maatschappelijke en sociale doelen. Voor de overige doelen is het aantal respondenten te klein voor nadere analyse.

Wie doet vrijwilligerswerk?

7% van de Nederlanders deed in 2010 vrijwilligerswerk op het terrein van religie en levensbeschouwing. Welke kenmerken van mensen bepalen nu of zij zich al dan niet vrijwillig inzetten voor de kerk?

Ouderen (70+) en middelbaar opgeleiden zijn vaker actief als vrijwilliger voor de kerk dan jongeren en lager opgeleiden. Actieve kerkgangers zijn vanzelfsprekend ook vaker actief als vrijwilliger. Dat geldt zowel voor protestanten, katholieken en leden van overige religieuze groepen. Verder zien we dat vrijwilligers voor de kerk vaker te vinden zijn onder huishoudens met kinderen, woonachtig op het platteland. Dit verband wordt overigens voornamelijk verklaard door kerkelijkheid. Tot slot blijkt dat het ervaren van 'sociale druk' een belangrijke factor van betekenis is voor het verrichten van vrijwilligerswerk voor de kerk.

7.2.2 Welke bedrijven sponsoren en/of geven giften aan kerk en levensbeschouwing?

Religieuze organisaties kunnen al jaren op zo'n 3 à 4% van het totaalgegeven bedrag aan sponsoring en giften van bedrijven rekenen. Toch is het lastig om een duidelijk profiel te schetsen van de bedrijven die aan doelen op dit terrein geven. Het is bijvoorbeeld niet zo dat in bepaalde branches door een groter aantal bedrijven aan 'kerk en levensbeschouwing' wordt gegeven dan in andere branches of dat grote bedrijven vaker geven dan kleine bedrijven (of andersom). Dat geldt overigens ook voor de andere doelen uit het onderzoek. Zoals in hoofdstuk 4 uiteen is gezet blijkt dat de meeste bedrijven geen beleid voor giften en sponsoring hebben ontwikkeld, waardoor het aannemelijk is dat bedrijven vaak ad-hocbeslissingen nemen om wel of niet te geven aan een bepaald doel. Uit de longitudinale analyses, eveneens gerapporteerd in hoofdstuk 4, blijkt dat er daadwerkelijk veel fluctuatie in het geefgedrag *binnen* bedrijven is. Veel bedrijven die zowel in 2007 als in 2009 hebben deelgenomen aan het onderzoek, blijken inderdaad vaak niet elk jaar aan dezelfde doelen te geven; bovendien geven of sponsoren bedrijven ook niet elk jaar.

7.3 Beleidsrelevantie

Kerk- en levensbeschouwing staat als begunstigd doel bovenaan (bij deze cijfers zijn overigens de inkomsten van religieuze congregaties niet meegerekend, omdat deze gegevens niet bekend zijn). De kerken zijn, zoals eerder gesteld, traditioneel intermediair waar het giften betreft. De kerk ontvangt en sluist een deel door naar maatschappelijke doelen in binnen- en buitenland.

Kerkelijke organisaties zijn geheel van de bijdragen van (de eigen) leden afhankelijk. Door de scheiding van kerk en staat maken levensbeschouwelijke organisaties geen aanspraak op overheidsfinanciering. De overheid faciliteert het geven aan levensbeschouwing met vrijstelling van belasting voor de ontvangende partijen, die collectief een anbi-status hebben gekregen (de kerken en kerkgenootschappen hoeven niet afzonderlijk een anbi-status aan te vragen).

In 2009 gaat 19% van alle bijdragen van Nederlandse filantropie naar 'kerk en levensbeschouwing'. In de Verenigde Staten maakt in 2009 'kerk en levensbeschouwing' een derde (33,4%) van alle bijdragen uit (Giving USA 2010:14).

Nederland telt veel kerkgebouwen. Veel historische gebouwen op de monumentenlijst zijn kerkgebouwen. Behalve de grote, landelijke bekende kerken zoals de St. Jan in Den Bosch, ontvangen kerken een gering deel van het jaarlijkse monumentenbudget. Naast de architectonische waarde zijn kerken dragers van Nederlands cultureel erfgoed. In Nederland was 2008 het jaar van het Religieus Erfgoed. Dit bood het momentum om structureel beleid voor het behoud van historische kerkgebouwen op de agenda te zetten. De stichting 'Jaar voor het Religieus Erfgoed' is in december 2010 overgegaan in een nieuwe 'Stichting Behoud en Herbesteding Religieus Erfgoed'. Vier provincies (Gelderland, Noord-Brabant, Utrecht en Zeeland) en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) hebben de start van de werkzaamheden van de Stichting financieel mogelijk gemaakt. Deze stichting stelt zich ten doel:

- 1 het opzetten van een servicebureau, op non-profit en commerciële basis, ter advisering van kerkbesturen inzake vragen omtrent instandhouding van zowel roerend als onroerend erfgoed;
- 2 het organiseren van maatschappelijk draagvlak, waaronder het stichten van een Fonds Behoud Historische Kerkelijke Gebouwen;
- 3 het organiseren van politiek draagvlak.

Het Kaski (expertisecentrum over religie en samenleving), verbonden aan de RU Nijmegen, heeft de maatschappelijke waarde onderzocht van de 1.375 parochies van het Rooms-Katholieke Kerkgenootschap en 2.270 gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland. Hun leden vertegenwoordigen bijna 90 procent van alle christenen in Nederland. In het onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen sociale waarde, culturele waarde en maatschappelijke waarde. 'In de parochies en gemeenten staan ongeveer 1.750 rijksmonumentale kerkgebouwen (ongeveer tweederde van alle 2.600 rijksmonumentale kerkgebouwen in Nederland). Naast de subsidies vanuit de overheid dragen parochies en gemeenten uit eigen middelen eraan bij dat deze gebouwen voor de samenleving blijven behouden; jaarlijks besteden ze ongeveer € 16.500 per monument aan onderhoud. Voor alle rijksmonumentale kerkgebouwen in parochies en gemeenten komt dit neer op een bedrag van bijna € 30 miljoen per jaar. In de komende jaren zal dit bedrag stijgen tot minimaal € 34 miljoen' (Bernts en Kregting: 6).

Literatuur

Bekkers, R. and Th.N.M. Schuyt. (2008). 'And Who Is Your Neighbor? Explaining the Effect of Religion on Charitable Giving and Volunteering.' *Review of Religious Research* 50:74-96.

Bernts, T. en J. Kregting (2010) *De kerk telt. De maatschappelijke waarde van parochies en gemeenten*. Nijmegen: Kaski, Rapport nr. 594

Giving USA 2010. The Annual Report on Philanthropy for the Year 2009. Indianapolis: Indiana University, Center on Philanthropy.

HOOFDSTUK 8

Gezondheid

8.1 Cijfers

Tabel 8.1 Bijdragen aan 'gezondheid', in miljoenen euro's, in de periode 1995-2009

	<i>Bedrag x miljoen euro</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	260	136	245	236	283	234	264	287
Nalatenschappen	40	62	99	87	73	74	96	87
Fondsen	38	45	60	33	40	52	43	71
Bedrijven	73	47	236	50	169	89	47	161
Goededoelenloterijen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	24	28	29	38
Totaal	411	290	640	406	589	477	479	644

NB: Vanwege toegepaste correcties verschillen deze cijfers met gepubliceerde cijfers in voorgaande edities van *Geven in Nederland*.

Tabel 8.2 Bijdragen aan 'gezondheid', in percentages, in de periode 1995-2009

	<i>In %</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	63	47	38	58	48	49	55	45
Nalatenschappen	10	21	15	21	12	16	20	14
Fondsen	9	16	9	8	7	11	9	11
Bedrijven	18	16	37	12	29	19	10	25
Goededoelenloterijen	-	-	-	-	4	6	6	6
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

NB: in verband met afrondingen tellen niet alle percentages op tot 100%

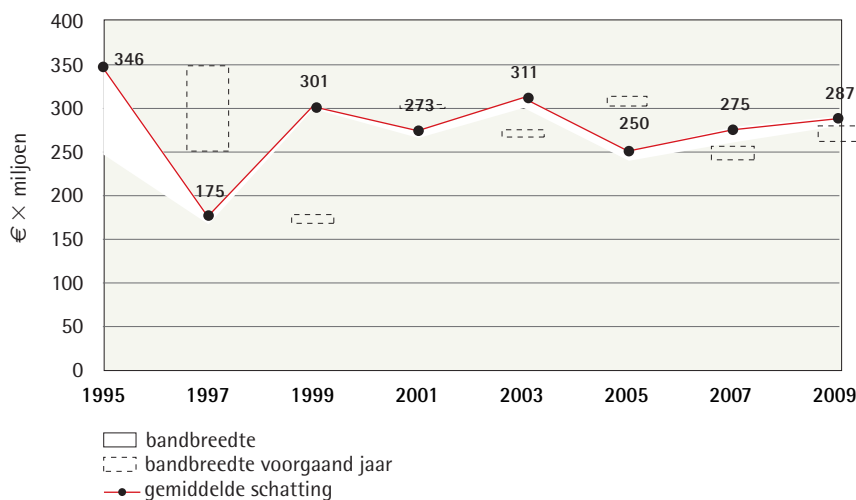
8.1.1 Huishoudens

Gezondheidsdoelen, zoals KWF Kankerbestrijding, de Nederlandse Hartstichting, de Nierstichting, zijn favoriet bij huishoudens om aan te geven. Alhoewel 'kerk en levensbeschouwing' verreweg het grootste bedrag ontvangt kan 'gezondheid' rekenen op de meeste gevers. Ruim driekwart van de huishoudens geeft geld en/of goederen aan organisaties op het terrein van gezondheid. Gemiddeld geven zij echter lagere bedragen, € 53.

De gepresenteerde cijfers betreffen schattingen. Het zijn gemiddelde schattingen die in werkelijkheid hoger of lager kunnen liggen. De gemiddelde schatting van het totaal gegeven bedrag aan gezondheid bedraagt in 2009 € 287 miljoen. De laagste schatting betreft 280 miljoen euro en de hoogste schatting € 291 miljoen. Verwacht wordt dat de 'werkelijke waarde' binnen deze bandbreedte valt.

Tabel 8.1 geeft een overzicht van de totaalbedragen die door huishoudens aan gezondheid zijn gegeven tussen 1995 en 2009. In figuur 8.1 wordt ook de 'bandbreedte' van deze trend¹ weergegeven. Zoals in de figuur is te zien, schommelen de bedragen enigszins over de tijd heen. We constateren een lichte toename in het totaal gegeven bedrag aan gezondheidsdoelen tussen 2005 en 2009.

Figuur 8.1 Bedrag van geld en goederen aan Gezondheid van de Nederlandse bevolking in de periode 1995-2009 (met inflatiecorrectie)

8.1.2 Nalatenschappen

Gezondheidsdoelen kunnen – ten opzichte van andere goede doelen – al jaren rekenen op het grootste bedrag uit nalatenschappen. KWF Kankerbestrijding ontvangt het meest (€ 31 miljoen in 2009). Het bedrag dat fondsenwervende instellingen op het terrein van gezondheid aan nalatenschappen hebben ontvangen vertoont vanaf 2003 een stijgende lijn. De cijfers in 2009 laten een daling zien ten opzichte van 2007. Het CBF (Jaarverslag Verslag

¹ Om iets over trends in de tijd te zeggen, zijn de cijfers van de andere jaren in deze figuur gecorrigeerd voor inflatie.

Afname: Als de hoogste schatting van het betreffende jaar lager is dan de laagste schatting van het voorgaande jaar.

Toename: Als de laagste schatting van het betreffende jaar hoger is dan de hoogste schatting van het voorgaande jaar.

Stabilisatie: Als er overlap in de bandbreedtes is. De gemiddelde schatting van het betreffende jaar valt bijvoorbeeld nog binnen de bandbreedte van het voorgaande jaar.

Fondsenwerving 2009: 27) benadrukt dat deze categorie baten van jaar tot jaar, ook per instelling gemeten, sterke schommelingen vertoont omdat 'het begunstigen bij uiterste wil' door een relatief klein aantal burgers wordt gedaan. Bovendien is de waarde van de nalatenschappen in 2009 mede beïnvloed door de schommelingen op de beurs en onroerend goed.

8.1.3 *Fondsen*

De cijfers hebben betrekking op een schatting van de bijdragen van vermogensfondsen en de eigen bijdrage (opbrengsten uit beleggingen) van bovenlokale fondsenwervende instellingen. Het is niet mogelijk om iets over trends in de tijd te zeggen vanwege gebrekkige informatie over de bijdragen van vermogensfondsen en vanwege het feit dat de bedragen voor de jaren 1995-2009 op verschillende wijzen tot stand zijn gekomen.

8.1.4 *Bedrijven*

De bijdragen van bedrijven aan gezondheidsdoelen lijken in 2009 sterk toegenomen. Dit resultaat wordt echter voor een belangrijk deel veroorzaakt door één bedrijf dat een heel groot bedrag heeft gegeven.

8.1.5 *Goededoelenloterijen*

De inkomsten die gezondheidsdoelen uit de goededoelenloterijen ontvangen zijn in 2009 ten opzichte van 2007 gestegen.

8.2 **Wie geeft aan gezondheid?**

8.2.1 *Welke huishoudens¹ geven aan gezondheid?*

Wie geeft?

Welke kenmerken hebben mensen die aan gezondheid geven? Gezondheidsdoelen zijn favoriete doelen onder middelbaar en hoger opgeleiden, eigen huisbezitters en mensen met een hoger inkomen. Daarnaast zien we dat mensen woonachtig in de grote steden minder vaak aan gezondheid geven. Dat hangt wellicht samen met het feit dat er in de grote steden minder intensief gecollecteerd wordt. Goede doelen op het gebied van gezondheid maken veel gebruik van de huis-aan-huis collecte. Huishoudens woonachtig in de grote steden worden dus minder vaak op deze manier gevraagd om bij te dragen. De samenhang tussen de hoeveelheid verzoeken om een gift en de kans om aan gezondheidsdoelen te geven blijkt groot. Opvallend is wel dat áls mensen uit de grote stad aan gezondheid geven, zij grotere bedragen geven. Zij geven dan waarschijnlijk via een (vaste) overschrijving en dat gaat meestal om hogere bedragen.

1 De geefprofielchetsen van huishoudens hebben overwegend betrekking op de groep autochtone respondenten. Aanvullende informatie over de allochtone groep respondenten is alleen beschikbaar voor de doelen kerk en levensbeschouwing, gezondheid, internationale hulp en maatschappelijke en sociale doelen. Voor de overige doelen is het aantal respondenten te klein voor nadere analyse.

Gezondheidsdoelen kunnen overigens vaker rekenen op mensen met sterke altruïstische waarden en mensen die veel vertrouwen hebben in goededoelenorganisaties. Ook zien we dat de kans om aan gezondheidsdoelen te geven toeneemt naarmate mensen meer sociale druk ervaren om te geven.

Onderzoek naar giften aan de Hartstichting heeft laten zien dat persoonlijke betrokkenheid vaak een motief is om te geven aan doelen op het gebied van gezondheid. Wie hartpatiënten kent geeft vaker aan de Hartstichting, zo blijkt. Dit geldt met name voor mensen die empathisch ingesteld zijn, zich sterker verantwoordelijk voelen voor de samenleving als geheel, en voor mensen die zelf ook gezondheidsklachten hebben (Bekkers, 2008).

Uit het onderzoek onder niet-westerse allochtonen (zie ook hoofdstuk 16) blijkt dat gezondheidsdoelen het meest favoriet zijn onder Surinamers. Sociaaleconomische kenmerken zoals opleiding, inkomen, betaald werk en eigenhuisbezit spelen – net zoals bij autochtone Nederlanders – een belangrijke rol bij al dan niet geven aan gezondheidsdoelen. Daarnaast valt op dat met name niet-westerse allochtone vrouwen, vanaf 35 jaar, met een partner en kinderen vaker aan doelen op dit terrein geven. Opvallend is dat religieuze allochtonen, die niet of nauwelijks naar de kerk gaan, vaker aan gezondheidsdoelen geven. Tot slot betreft het veelal allochtonen die reeds langer in Nederland verblijven en een goede beheersing van de Nederlandse taal hebben.

Wie geeft meer?

Welke kenmerken van mensen bepalen nu of zij grote bedragen geven aan doelen op het terrein van gezondheid? Wie zijn de ‘grote’ gevers? Over het algemeen zien we dat hoger opgeleiden, mensen zonder partner, 50-plussers en mensen met een eigen vermogen meer geven aan gezondheidsdoelen. Bovendien zien we – zoals eerder gemeld – dat de ‘grote gevers’ aan gezondheidsdoelen zich bevinden in de grote stad. Gezondheidsdoelen lijken overigens minder populair onder katholieken.

Voor niet-westerse allochtonen geldt bovendien dat zij grotere bedragen geven als zij ook vaker gevraagd worden om een gift. Bovendien blijken de ‘gulle allochtone gevers’ aan gezondheidsdoelen zich te bevinden onder de mensen die ook remittances sturen naar het land van herkomst.

Wie doet vrijwilligerswerk?

Ruim 6% van de Nederlanders verricht in 2010 vrijwilligerswerk op het terrein van gezondheid. In de sector gezondheid zijn vrouwen, mensen met een partner en middelbaar tot hoger opgeleiden vaker actief als vrijwilliger. Vrijwilligers voor gezondheidsdoelen zijn minder vaak te vinden onder huishoudens met de hoogste inkomens. Tot slot zien we dat het ervaren van sociale druk een belangrijke factor van betekenis is voor het verrichten van vrijwilligerswerk.

8.2.2 Welke bedrijven sponsoren en/of geven giften aan gezondheid?

Het is lastig om een duidelijk profiel te schetsen van bedrijven die aan gezondheidsdoelen geven. Het is bijvoorbeeld niet zo dat in bepaalde branches door een groter aantal bedrijven aan ‘gezondheid’ wordt gegeven dan in andere branches of dat grote bedrijven vaker geven dan kleine bedrijven (of andersom). Dat geldt overigens ook voor de andere doelen uit het onderzoek. Zoals in hoofdstuk 4 uiteen is gezet blijkt dat de meeste bedrijven geen

beleid voor giften en sponsoring hebben ontwikkeld, waardoor het aannemelijk is dat bedrijven vaak ad-hocbeslissingen nemen om wel of niet te geven aan een bepaald doel. Uit de longitudinale analyses, eveneens gerapporteerd in hoofdstuk 4, blijkt dat er daadwerkelijk veel fluctuatie in het geefgedrag *binnen* bedrijven is. Veel bedrijven die zowel in 2007 als in 2009 hebben deelgenomen aan het onderzoek, blijken inderdaad vaak niet elk jaar aan dezelfde doelen te geven; bovendien geven of sponsoren bedrijven ook niet elk jaar.

8.3 Beleidsrelevantie

Gezondheid is een groot goed. Als doel heeft het een sterke aantrekkingskracht op gevers tijdens leven en op nalatenschappen. KWF Kankerbestrijding, de Hartstichting, de Nierstichting, de stichting Alzheimer Nederland, om enkele te noemen, zijn bekende organisaties. Mensen worden zelf dagelijks met deze ziekten geconfronteerd en de organisaties zijn professioneel, waardoor de gevers weten dat het geld goed wordt besteed.

In de Nederlandse gezondheidszorg gaat circa € 72 miljard om; een deel daarvan, ongeveer 42 miljard, zijn verzekeringsgelden door de circa 7,5 miljoen huishoudens op te brengen. Het andere deel, € 30 miljard, zijn AWBZ gelden uit de algemene middelen gefinancierd.

In 2006 is de financiering van de gezondheidszorg geregeld door de invoering van een verplichte basisverzekering voor iedereen (met ook een verplichte acceptatieplicht voor de verzekeringsmaatschappijen) en een vrije markt voor vrijwillige aanvullende verzekeringen. Dit gemengde systeem van overheidsregulering en markt kan leiden tot een zekere tweedeling in de zorg: 'Aldi-zorg' voor de lage inkomens en exclusieve zorg voor kapitaalkrachtigen.

Filantropie speelt in deze ontwikkeling financieel gezien een beperkte rol, maar de symbolische waarde is groot. Filantropische gezondheidsfondsen zijn zeer bekend bij het publiek en van oudsher sterk in wetenschappelijk onderzoek, en het stimuleren van innovaties en preventie. Fondsen treden steeds vaker op als belangenbehartiger, bijvoorbeeld voor het anti-rookbeleid, of zij reageren wanneer de overheid besluit om bijvoorbeeld leeftijdgebonden zorgtoeslag uit het AWBZ-pakket te halen.

De gezondheidsfondsen financieren medisch onderzoek dat aan universitaire medische centra wordt uitgevoerd. Nu zitten deze centra ook niet stil wat betreft het werven van gelden. Alle zeven academische ziekenhuizen bijvoorbeeld hebben professionele fondsenwervers in dienst. Ook steeds meer algemene ziekenhuizen gebruiken sponsoring en andere filantropische inkomsten als aanvullende bron van financiering. Voor de landelijk opererende gezondheidsfondsen heeft dit tot gevolg dat zij werkafspraken maken met de lokale (universitaire) ziekenhuizen.

Literatuur

Bekkers, R. (2008). 'Straight From the Heart'. Pp. 197-221 in: *Advances in Medical Sociology, Volume 10: Patients, Consumers and Civil Society*, edited by Susan M. Chambré and Melinda Goldner. Emerald Group Publishing.

HOOFDSTUK 9

Internationale hulp

9.1 Cijfers

Tabel 9.1 Bijdragen aan 'internationale hulp', in miljoenen euro's, in de periode 1995-2009

	<i>Bedrag x miljoen euro</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	290	229	329	367	304	439	298	284
Nalatenschappen	16	24	29	36	32	35	41	51
Fondsen	22	26	71	82	17	12	17	54
Bedrijven	33	20	113	46	37	168	95	77
Goeddoelenloterijen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	79	88	94	106
Totaal	361	299	542	531	469	742	545	572

NB: Vanwege toegepaste correcties verschillen deze cijfers met gepubliceerde cijfers in voorgaande edities van *Geven in Nederland*.

Tabel 9.2 Bijdragen aan 'internationale hulp', in percentages, in de periode 1995-2009

	<i>In %</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	80	77	61	69	65	59	55	50
Nalatenschappen	4	8	5	7	7	5	8	9
Fondsen	6	9	13	15	4	2	3	9
Bedrijven	9	7	21	9	8	23	17	13
Goeddoelenloterijen	-	-	-	-	17	12	17	19
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

NB: in verband met afrondingen tellen niet alle percentages op tot 100%

9.1.1 Huishoudens

44% van de huishoudens heeft in 2009 giften en/of goederen aan doelen op het gebied van internationale hulp gegeven. Daaronder worden goededoelenorganisaties verstaan zoals de Novib, Unicef, Artsen zonder Grenzen, Amnesty International, Plan Nederland, Terre des Hommes, maar ook acties zoals de 3FM Actie 'Serious Request'. Niet meegerekend worden remittances, het sturen van geld en/of goederen van allochtonen naar het land van herkomst (zie Box 3 voor gegevens over remittances).

Het gemiddelde bedrag dat donateurs aan internationale hulp hebben gegeven, is € 87. Dit zijn na giften aan doelen op het gebied van 'kerk en levensbeschouwing' de hoogste gemiddelde donaties. 7% van de huishoudens geeft aan 'particuliere initiatieven': kleinschalige lokale doelen op het terrein van internationale hulp. Deze giften bedragen gemiddeld € 71. Uit het onderzoek onder vermogenden (zie hoofdstuk 15) blijkt dat 23% van de vermogende Nederlanders dit soort kleinschalige particuliere initiatieven ondersteunt met een gemiddelde gift van € 495.

De gepresenteerde cijfers in tabel 9.1 betreffen schattingen. Het zijn gemiddelde schattingen die in werkelijkheid hoger of lager kunnen liggen. De gemiddelde schatting van het totaal gegeven bedrag aan internationale hulp bedraagt in 2009 € 284 miljoen. De laagste schatting betreft € 269 miljoen en de hoogste schatting € 385 miljoen. Verwacht wordt dat de 'werkelijke waarde' binnen deze bandbreedte valt.

Tabel 9.1 geeft een overzicht van de totaalbedragen die door huishoudens aan internationale hulp zijn gegeven tussen 1995 en 2009. In figuur 9.1 wordt ook de 'bandbreedte' van deze trend¹ weergegeven. Zoals in de figuur is te zien, schommelen de bedragen enigszins door de tijd heen. Vooral opvallend is de sterke stijging tussen 2003 en 2005, met in 2007 weer een terugval naar het niveau van 2003 en een daling van 2007 naar 2009. De tijdelijke toename in 2005 kan verklaard worden door de vele donaties aan de slachtoffers van de tsunami die gedaan zijn in 2005. Het succes van de tsunami-actie gaf de hoop dat er een hernieuwde interesse zou komen voor internationale hulp. Wellicht zouden nieuwe donateurs die aan de tsunami-actie gegeven hadden behouden kunnen worden (Bekkers & Meijer, 2007). Nu blijkt dat de tsunami-actie geen langdurig positief effect heeft gehad op giften aan internationale hulp (zie Box 4 Aardbeving in Haïti op 12 januari 2010).

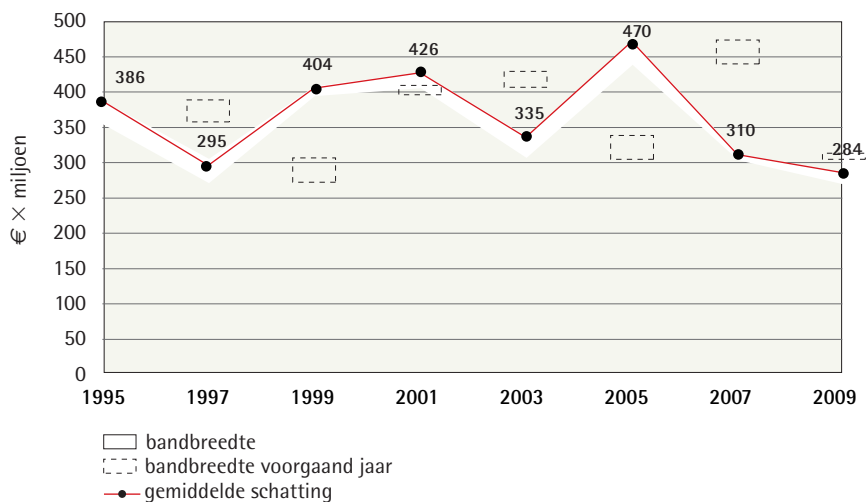
1 Om iets over trends in de tijd te zeggen, zijn de cijfers van de andere jaren in deze figuur gecorrigeerd voor inflatie.

Afname: Als de hoogste schatting van het betreffende jaar lager is dan de laagste schatting van het voorgaande jaar.

Toename: Als de laagste schatting van het betreffende jaar hoger is dan de hoogste schatting van het voorgaande jaar.

Stabilisatie: Als er overlap in de bandbreedtes is. De gemiddelde schatting van het betreffende jaar valt bijvoorbeeld nog binnen de bandbreedte van het voorgaande jaar.

Figuur 9.1 Bedrag van geld en goederen aan Internationale hulp van de Nederlandse bevolking in de periode 1995-2009 (met inflatiecorrectie)

9.1.2 Nalatenschappen

Daar waar de inkomsten uit nalatenschappen in 2009 van alle – aan het CBF rapporterende – fondsenwervende instellingen afnemen, nemen de inkomsten uit nalatenschappen van instellingen op het terrein van internationale hulp juist toe.

9.1.3 Fondsen

De cijfers in tabel 9.1 hebben betrekking op een schatting van de bijdragen van vermogensfondsen en de eigen bijdrage (opbrengsten uit beleggingen) van bovenlokale fondsenwervende instellingen. Over trends in de tijd kunnen we niets zeggen vanwege gebrekkige informatie over de bijdragen van vermogensfondsen, en omdat de bedragen voor de jaren 1995-2009 op verschillende wijzen tot stand zijn gekomen.

9.1.4 Bedrijven

Ten opzichte van 2005 is het bedrag aan sponsoring en/of giften van bedrijven aan internationale hulp gedaald. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat het totaal gegeven bedrag aan internationale hulp in 2005 sterk beïnvloed werd door de actie voor de slachtoffers van de tsunami op 26 december 2004. Ten opzichte van 2003 zien we daarentegen een stijging van € 37 miljoen naar € 95 miljoen in 2007. Vanaf 2007 zien we weer een lichte daling naar € 77 miljoen.

9.1.5 Goededoelenloterijen

Organisaties op het terrein van internationale hulp hebben ten opzichte van 2007 meer inkomsten uit de goededoelenloterijen ontvangen.

9.2 Wie geeft aan internationale hulp?

9.2.1 Welke huishoudens¹ geven aan internationale hulp?

Wie geeft?

Welke kenmerken hebben mensen die geven aan internationale hulp? Doelen op het terrein van internationale hulp zijn favoriet onder vrouwen. Hoger opgeleiden, huishoudens met een hoog inkomen en/of inkomen uit vermogen geven eveneens vaker aan internationale hulp. Zij wonen over het algemeen niet in de grote steden. Dat hangt wellicht samen met het feit dat er in de grote stad minder intensief gecollecteerd wordt. Huishoudens in de grote stad worden dus minder vaak op deze manier gevraagd. De kans om aan internationale hulp te geven wordt overigens groter naarmate mensen vaker gevraagd worden om een gift. Opvallend is wel – en dit zagen we ook al bij de gezondheidsdoelen – dat als mensen uit de grote stad geven, zij grotere bedragen geven. Zij maken wellicht gebruik van andere manieren om te geven, zoals een (vaste) overschrijving. Dit betreft meestal grotere bedragen.

De gevers aan doelen op het terrein van internationale hulp zijn voornamelijk te vinden onder mensen die een sterk gevoel van verantwoordelijkheid hebben voor de samenleving, sterke altruïstische waarden hebben en veel vertrouwen in goededoelenorganisaties hebben. Bovendien blijkt dat het ervaren van sociale druk een belangrijke factor van betekenis is.

Uit het onderzoek onder niet-westerse allochtonen blijkt dat vooral Surinamers en Turken een voorkeur hebben om te geven aan doelen op het gebied van internationale hulp. Naast de eerdergenoemde demografische en sociaaleconomische factoren die samenhangen met geven aan internationale hulp, blijken voor niet-westerse allochtonen nog enkele andere factoren van belang. Niet-westerse allochtonen die langer in Nederland verblijven, de Nederlandse taal beter beheersen en remittances sturen naar het land van herkomst geven ook vaker aan doelen op het terrein van internationale hulp.

Wie geeft meer?

Welke kenmerken van mensen bepalen nu of zij grote bedragen geven aan doelen op het terrein van internationale hulp? Wie zijn de ‘grote’ gevers? Over het algemeen zijn dat middelbaar en hoger opgeleiden, 50-plussers, frequente kerkgangers en huishoudens met de hoogste inkomens. Bovendien zien we – zoals eerder gemeld – dat de ‘grote gevers’ aan internationale hulp zich bevinden in de grote stad. Voor niet-westerse allochtonen geldt bovendien dat wanneer zij langer in Nederland verblijven zij ook hogere bedragen geven aan doelen op het terrein van internationale hulp. Marokkanen geven overigens minder hoge bedragen aan doelen op dit terrein.

1 De geefprofielchetsen van huishoudens hebben overwegend betrekking op de groep autochtone respondenten. Aanvullende informatie over de allochtone groep respondenten is alleen beschikbaar voor de doelen kerk en levensbeschouwing, gezondheid, internationale hulp en maatschappelijke en sociale doelen. Voor de overige doelen is het aantal respondenten te klein voor nadere analyse.

Wie doet vrijwilligerswerk?

2% van de Nederlanders verricht in 2010 vrijwilligerswerk op het terrein van ontwikkelingshulp, vluchtelingenhelp en mensenrechten.

Vrijwilligers voor instellingen op het terrein van internationale hulp zijn vaker te vinden onder de frequente kerkgangers en hoger opgeleiden. Deze vrijwilligers hebben daarnaast minder vaak (thuiswonende) kinderen. Tot slot blijkt ook dat het ervaren van sociale druk een factor van betekenis is voor het verrichten van vrijwilligerswerk.

9.2.2 Waarom sponsoren en/of geven bedrijven giften aan internationale hulp?

Zoals ook het geval is bij de andere doelen, is het niet mogelijk om een duidelijk profiel te schetsen van bedrijven die aan doelen op dit terrein geven. Het is bijvoorbeeld niet zo dat in bepaalde branches door een groter aantal bedrijven aan 'internationale hulp' wordt gegeven dan in andere branches of dat grote bedrijven vaker geven dan kleine bedrijven (of andersom). Zoals in hoofdstuk 4 uiteen is gezet blijkt dat de meeste bedrijven geen beleid voor giften en sponsoring hebben ontwikkeld, waardoor het aannemelijk is dat bedrijven vaak ad-hocbeslissingen nemen om wel of niet te geven aan een bepaald doel. Uit de longitudinale analyses, eveneens gerapporteerd in hoofdstuk 4, blijkt dat er daadwerkelijk veel fluctuatie in het geefgedrag *binnen* bedrijven is. Veel bedrijven die zowel in 2007 als in 2009 hebben deelgenomen aan het onderzoek, blijken inderdaad vaak niet elk jaar aan dezelfde doelen te geven; bovendien geven of sponsoren bedrijven ook niet elk jaar.

9.3 Beleidsrelevantie

Voor het doel 'internationale hulp' is informatie over geefgedrag van huishoudens, fondsen, bedrijven en goededoelenloterijen, en de trends daarbinnen, zeer relevant. Immers, een aanzienlijk deel van de inkomsten van ontwikkelingsorganisaties is afkomstig van deze gevers. Gezien de bezuinigingen die het kabinet per 2011 doorvoert, zal deze bron van inkomsten, naar verwachting, in belang toenemen. Via het medefinancieringsstelsel (MFS) verdeelt de overheid een deel van het ontwikkelingssamenwerkingbudget over een aantal ontwikkelingsorganisaties. Deze organisaties dienen daarvoor een subsidieaanvraag in bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Van 2007-2010 liep MFS-1, daarmee was in totaal € 525 miljoen per jaar gemoeid. Vanaf 2011 gaat MFS-2 lopen, waarvoor voor de komende vijf jaar € 2,1 miljard beschikbaar is.

Deze gelden gaan naar in totaal 67 organisaties, samengebundeld in 23 allianties. De allianties kunnen behalve deze lagere toekenning rekenen op een extra bezuiniging. Staatssecretaris Ben Knapen zegt daarover: 'Gezien de aangekondigde bezuinigingen die dit kabinet moet maken is de allianties meegedeeld dat er een begrotingsvoorbehoud wordt gemaakt. Ontwikkelingssamenwerking moet binnen twee jaar van 0,8% naar 0,7% van het BNP – de internationaal afgesproken norm.' (zie ook kennisdossiers op website van de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling: www.ncdo.nl).

Ontwikkelingsorganisaties die financiering ontvangen van de overheid zijn sowieso verplicht om 25% van hun budget via donateurs en sponsoring binnen te halen.

Over ontwikkelingssamenwerking worden steeds vaker heftige discussies gevoerd. De discussies lijken neer te komen op 'De hulp werkt wel' versus 'De hulp werkt niet'. Maar achter deze ogenschijnlijk eenvoudige tegenstelling schuilt een waaier van meningen en theorieën. De discussies vinden plaats in het parlement, in de media, op verjaardagen en partijen en vooral in de sector zelf. In vrijwel geen enkele andere sector wordt zoveel gediscussieerd over eigen successen en mislukkingen als binnen de wereld van de ontwikkelingssamenwerking. Een van de moeilijkste zaken is om de effecten van hulp te onderscheiden van andere factoren. Als in een ontwikkelingsland bijvoorbeeld de levensomstandigheden zijn verbeterd, welke rol speelt ontwikkelingssamenwerking dan daarin? Hoe verhoudt de bijdrage van ontwikkelingssamenwerking zich tot andere geldstromen als investeringen en het geld dat migranten terugsturen? Ook blijkt het heel lastig om precies aan te geven welk effect de Nederlandse hulp in een bepaald land heeft ten opzichte van andere donoren. Hoe onderscheid je de Nederlandse hulpeuro van die uit bijvoorbeeld Noorwegen, uit de VS, of die afkomstig van de Wereldbank?

Uit onderzoek van NCDO (Gijsbers & Van der Lelij, 2010) naar de betrokkenheid van het Nederlandse publiek bij internationale samenwerking (IS) blijkt dat Nederlanders over de jaren heen een vrij constante positieve houding hebben ten aanzien van IS. Een meerderheid vindt het belangrijk om aan ontwikkeling te werken en acht de problemen in ontwikkelingslanden zo groot dat 'we niet kunnen toekijken zonder te helpen'. Slechts een vijfde van de Nederlanders is ervan overtuigd dat ontwikkelingssamenwerking daadwerkelijk bijdraagt aan verbetering van de leefomstandigheden in ontwikkelingslanden (Barometer IS 2010). Een derde van de Nederlanders is van mening dat het armoedeprobleem niet is op te lossen. Dus ook al staat men overwegend positief tegenover ontwikkelingssamenwerking als zodanig, Nederlanders onderkennen ook dat eenvoudige oplossingen niet voorhanden zijn. Men twijfelt bijvoorbeeld aan de effectiviteit van de hulp. Desalniettemin acht bijna de helft (45%) van de bevolking het zinvol om geld aan ontwikkelingssamenwerking te geven.

De afgelopen decennia nemen particuliere initiatieven (PI) gestaag toe. De opkomst van deze PI's past in de trend van vermaatschappelijking van ontwikkelingssamenwerking. Inmiddels zijn zij een erkende speler op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. PI's bestaan uit meerdere mensen die zich organiseren om op structurele wijze zelf iets te ondernemen voor mensen elders op de wereld. Ze zijn kleinschalig en ontvangen geen directe financiering van de Nederlandse overheid. Directe armoedebestrijding is voor PI's vaak het hoofddoel. Ze doen concrete investeringen in leermiddelen of gebouwen. Ze zijn met name actief op het terrein van onderwijs en gezondheidszorg. Particuliere initiatiefnemers zijn vooral hoger opgeleide vijftigplussers en een meerderheid combineert dit vrijwilligerswerk met een betaalde baan. Hun inspanningen komen voort uit een gevoel van solidariteit en een wens tot zelfontplooiing (Kinsbergen & Schulpen, 2010).

Literatuur

- Bekkers, R. & Meijer, M.-M. (2007). Na de tsunami: giften aan nationale acties en het publieksvertrouwen. Pp. 147-153 in: Schuyt, T.N.M., Gouwenberg, B.M., Bekkers, R., Meijer, M.-M. & Wiepking, P. (Eds.). Geven in Nederland 2007: Giften, legaten, sponsoring en vrijwilligerswerk. 's-Gravenhage: Elsevier Overheid.
- Gijsbers, L. & B. van der Lelij (2010). Barometer Internationale Samenwerking 2010. Amsterdam: Motivaction in opdracht van NCDO.
- Kinsbergen, S. en L. Schulpen (2010). De anatomie van het PI. Resultaten van vijf jaar onderzoek naar Particuliere Initiatieven op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Amsterdam: CIDIN en NCDO
- SHO. (2010). Help slachtoffers aardbeving Haïti. Eerste gezamenlijke rapportage, 13 januari – 31 maart 2010.
- SHO (2010). Help slachtoffers aardbeving Haïti SHO-rapportage Haïti, 12 januari 2010 – 12 januari 2011.

Box 3 Remittances

Ongeveer de helft van de niet-westerse allochtonen stuurt geld naar het land van herkomst en gezamenlijk geven zij € 300 miljoen. Allochtonen van Marokkaanse afkomst geven het vaakst en het meest aan het land van herkomst. Nederlanders van Antilliaanse afkomst geven het minst vaak en ook gemiddeld de laagste bedragen.

Tabel 9.3 Remittances vanuit Nederland naar de landen van herkomst

	<i>Percentage huishoudens dat remittances stuurt</i>	<i>Gemiddeld bedrag per huishoudens houden aan remittances</i>	<i>Aantal huishoudens</i>	<i>Totaalbedragen (in miljoenen €)</i>
Turkse afkomst (n=148)	53	671	141.033	50
Marokkaanse afkomst (n=152)	57	1.131	118.195	76
Surinaamse afkomst (n=149)	48	722	169.675	58
Antilliaanse afkomst (n=138)	36	595	64.439	14
Totaal niet-westerse allochtonen*	50	789	782.976	300

* Het gemiddeld bedrag aan remittances en het percentage zenders van de overige niet-westerse allochtonen zijn het gewogen gemiddelde van de vier door ons onderzochte groepen allochtonen.

Box 4 Aardbeving in Haïti op 12 januari 2010

Op 12 januari 2010 werd Haïti getroffen door een zeer zware aardbeving. Volgens het bureau voor de noodhulpcoördinatie van de Verenigde Naties (VN), vielen bij de ramp 222.570 doden en 300.000 gewonden en stortten 188.383 huizen in of raakten beschadigd. Naar schatting zijn 3 miljoen mensen door de aardbeving getroffen. Mede door het hoge slachtofferaantal, de grote ravage, de gebrekkige infrastructuur, de reeds bestaande armoede in Haïti en de instabiele regering wordt de aardbeving als een humanitaire catastrofe bestempeld (SHO, januari 2011).

Nederland in actie

In Nederland openden de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) het rekeningnummer 555 voor giften. Enkele dagen na de ramp was daarop al € 6,6 miljoen binnengekomen. Op donderdag 21 januari 2010 sloegen de publieke en commerciële omroepen de handen ineen voor een nationale radiodag en een televisieavond. Onder de noemer Radio 555 zonden zeven radiostations gezamenlijk de hele dag een programma uit dat in het teken stond van Haïti. De actie leverde ruim € 8.6 miljoen op. 's Avonds werd de inzameling voortgezet op diverse televisiezenders onder de naam Actie 555 – Nederland Helpt Haïti. Bij het einde van de uitzending was er ruim € 41,7 miljoen opgehaald. Dit bedrag werd door de toenmalige minister van Ontwikkelingssamenwerking Bert Koenders verdubbeld tot ruim € 83,4 miljoen. In totaal haalde de SHO met de actie '*Help slachtoffers aardbeving Haïti*' € 111 miljoen op voor de slachtoffers van deze ramp (SHO, juni 2010).

Onderzoek Geven in Nederland

In mei 2010 vond de dataverzameling ten behoeve van Geven in Nederland 2011 plaats. Er werd huishoudens naar hun geefgedrag in 2009 gevraagd (zie ook methodologische verantwoording). Waarschijnlijk lag de ramp in Haïti de respondenten nog vers in het geheugen. Om te voorkomen dat respondenten uit het onderzoek hun giften aan de actie zouden meetellen hebben de onderzoekers er voor gekozen om een aparte vraag over de giften aan Haïti te stellen. De bedragen die in hoofdstuk 9 'Internationale hulp' worden genoemd zijn dus exclusief de giften aan de slachtoffers van de aardbeving in Haïti in 2010.

Giften van huishoudens aan de slachtoffers van de aardbeving in Haïti

38% van de huishoudens heeft begin 2010 gegeven aan de slachtoffers van de aardbeving in Haïti, met een gemiddelde gift van € 38. 64% van de huishoudens heeft dat gedaan via giro 555 van de SHO (met gemiddeld € 42), 7% heeft direct aan hulporganisaties gegeven (met gemiddeld € 54) en 32% van de huishoudens heeft op een andere manier gegeven (met gemiddeld € 25).

Internationale hulp en/of giften aan de slachtoffers van de aardbeving in Haïti?

De vraag die gesteld kan worden is of huishoudens die in 2009 aan organisaties op het terrein van internationale hulp hebben gegeven, in 2010 ook aan de slachtoffers van de ramp in Haïti hebben gegeven? Dit blijkt voor een grote meerderheid het geval. 57% van de mensen die heeft gegeven aan 'internationale hulp', heeft ook gegeven aan 'Haïti'. Overigens blijkt dat de kans op giften aan Haïti groter is (3x) bij mensen die in 2009 aan internationale hulp hebben gegeven dan bij mensen die niet aan internationale hulp hebben gegeven. We zien in de tabel tevens dat de 'gulle gevers' aan Haïti de mensen zijn die in 2009 ook al aan doelen op het terrein van internationale hulp hebben gegeven.

Tabel 9.4 Gemiddelde gift aan Haïti door huishoudens die al dan niet aan internationale hulp hebben gegeven

	<i>Gemiddelde gift aan de slachtoffers van de ramp in Haïti</i>
Groep 1: heeft zowel aan internationale hulp gegeven in 2009 als aan Haïti in 2010	€ 43
Groep 2: heeft in 2010 aan Haïti gegeven, maar niet aan internationale hulp in 2009	€ 29

Wie heeft gegeven aan de slachtoffers van de aardbeving in Haïti?

Mensen die aan de actie voor Haïti hebben gegeven waren overwegend ouder dan 35 jaar en hoger opgeleid. Bovendien waren het vaker huishoudens met hogere inkomens en huishoudens met kinderen. Daarnaast blijkt dat religieuze mensen, die frequent naar de kerk gaan, ook vaker aan de actie hebben gegeven dan niet religieuze mensen. Dat geldt zowel voor rooms-katholieken, protestanten als mensen met andere kleinere geloofsovertuigingen.

Een andere vraag is, wie waren de gulle gevers? Met andere woorden: van de mensen die hebben gegeven, wie gaven de grootste bedragen? De gulle gevers bevonden zich met name onder de ouderen (65 plussers), alleenstaanden, huishoudens met hoge inkomens, protestanten en mensen met andere kleinere geloofsovertuigingen.

HOOFDSTUK 10

Milieu, natuurbehoud en dierenbescherming

10.1 Cijfers

Tabel 10.1 Bijdragen aan 'milieu, natuurbehoud en dierenbescherming', in miljoenen euro's, in de periode 1995-2009

	<i>Bedrag x miljoen euro</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	102	96	129	134	154	158	174	182
Nalatenschappen	10	17	42	52	32	30	38	47
Fondsen	39	55	85	43	17	49	28	36
Bedrijven	53	15	53	22	39	39	61	85
Goededoelenloterijen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	67	80	74	85
Totaal	204	183	309	251	309	356	375	435

NB: Vanwege toegepaste correcties verschillen deze cijfers met gepubliceerde cijfers in voorgaande edities van *Geven in Nederland*.

Tabel 10.2 Bijdragen aan 'milieu, natuurbehoud en dierenbescherming', in percentages, in de periode 1995-2009

	<i>In %</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	50	52	42	53	50	44	46	42
Nalatenschappen	5	9	14	21	10	8	10	11
Fondsen	19	30	28	17	6	14	7	8
Bedrijven	26	8	17	9	13	11	16	20
Goededoelenloterijen	-	-	-	-	22	23	20	20
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

NB: in verband met afrondingen tellen niet alle percentages op tot 100%

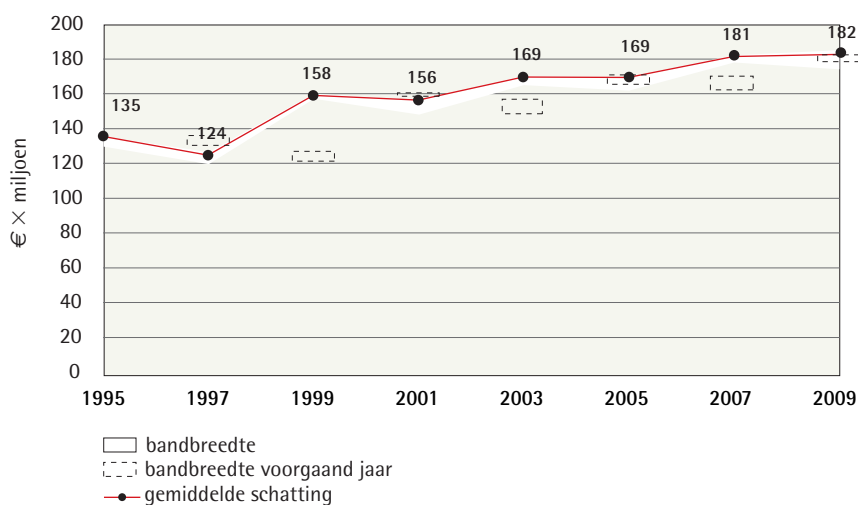
10.1.1 Huishoudens

Iets minder dan de helft van de huishoudens (44%) geeft geld en/of goederen aan doelen op het gebied van milieu, natuurbehoud en dierenbescherming. De gemiddelde donatie onder donateurs is € 57. Bekende doelen op dit terrein zijn WNF, Greenpeace, de Dierenbescherming etc.

De gepresenteerde cijfers betreffen schattingen. Het zijn gemiddelde schattingen die in werkelijkheid hoger of lager kunnen liggen. De gemiddelde schatting van het totaal gegeven bedrag aan milieu, natuurbehoud en dierenbescherming bedraagt in 2009 € 182 miljoen. De laagste schatting betreft € 174 miljoen en de hoogste schatting € 185 miljoen. Verwacht wordt dat de 'werkelijke waarde' binnen deze bandbreedte valt.

Tabel 10.1 geeft een overzicht van de totaalbedragen die door huishoudens aan milieu, natuurbehoud en dierenbescherming zijn gegeven tussen 1995 en 2009. In figuur 10.1 wordt ook de 'bandbreedte' van deze trend¹ weergegeven. Het bedrag dat aan milieu, natuurbehoud en dierenbescherming wordt gegeven, stijgt sinds 1997 gestaag. In 1999, 2003 en 2007 is er een significante groei in het totaalbedrag dat door huishoudens aan milieu, natuur en dierenbescherming wordt gegeven.

Figuur 10.1 Bedrag van geld en goederen aan Milieu, natuur en dierenbescherming van de Nederlandse bevolking in de periode 1995-2009 (met inflatiecorrectie)

1 Om iets over trends in de tijd te zeggen, zijn de cijfers van de andere jaren in deze figuur gecorrigeerd voor inflatie.

Afname: Als de hoogste schatting van het betreffende jaar lager is dan de laagste schatting van het voorgaande jaar.

Toename: Als de laagste schatting van het betreffende jaar hoger is dan de hoogste schatting van het voorgaande jaar.

Stabilisatie: Als er overlap in de bandbreedtes is. De gemiddelde schatting van het betreffende jaar valt bijvoorbeeld nog binnen de bandbreedte van het voorgaande jaar.

10.1.2 *Nalatenschappen*

Goede doelen op het terrein van milieu, natuurbehoud en dierenbescherming ontvangen circa een vijfde van alle nalatenschappen (voor zover er cijfers over nalatenschappen beschikbaar zijn). Zijn de baten uit nalatenschappen voor fondsenwervende instellingen in totaal iets afgenomen, voor instellingen op het terrein van natuur, milieu en dieren zien we daarentegen een toename (van € 38 miljoen in 2007 naar € 47 miljoen in 2009).

10.1.3 *Fondsen*

De cijfers in tabel 10.1 hebben betrekking op een schatting van de bijdragen van vermogensfondsen en de eigen bijdrage (opbrengsten uit beleggingen) van bovenlokale fondsenwervende instellingen. Over trends in de tijd kunnen we niets zeggen vanwege gebrekkige informatie over de bijdragen van vermogensfondsen, en omdat de bedragen voor de jaren 1995-2009 op verschillende wijzen tot stand zijn gekomen.

10.1.4 *Bedrijven*

Vanaf 2003 zien we een lichte stijging in het absoluut gegeven bedrag aan goede doelen op het terrein van milieu, natuurbehoud en dierenbescherming. Desalniettemin kunnen deze instellingen op slechts 5% van het totaalgegeven bedrag aan sponsoring en giften van het Nederlandse bedrijfsleven rekenen.

10.1.5 *Goededoelenloterijen*

De categorie 'milieu, natuurbehoud en dierenbescherming' heeft in 2009 meer inkomsten uit de goededoelenloterijen ontvangen dan in 2007. Doelen op dit terrein staan op een tweede plaats als het gaat om belangrijke begunstigden van de loterijen.

10.2 **Wie geeft er aan milieu, natuurbehoud en dierenbescherming?**

10.2.1 *Welke huishoudens¹ geven aan milieu, natuurbehoud en dierenbescherming?*

Wie geeft?

Welke kenmerken hebben mensen die aan organisaties op het terrein van 'milieu, natuur en dieren' geven? Doelen op het terrein van milieu, natuurbehoud en dierenbescherming zijn favoriet onder vrouwen. Verder zien we dat deze doelen met name gesteund worden door mensen zonder partner en 30-plussers. Socio-economische kenmerken zoals inkomen, vermogen en opleiding hangen eveneens samen met al dan niet geven aan doelen op

1 De geografische profielsen van huishoudens hebben overwegend betrekking op de groep autochtone respondenten. Aanvullende informatie over de allochtone groep respondenten is alleen beschikbaar voor de doelen kerk en levensbeschouwing, gezondheid, internationale hulp en maatschappelijke en sociale doelen. Voor de overige doelen is het aantal respondenten te klein voor nadere analyse.

dit terrein. Deze doelen zijn minder populair bij katholieken en mensen die vaak naar de kerk gaan.

Gevers aan 'milieu, natuur en dieren' hebben eveneens een groter gevoel van verantwoordelijkheid voor de samenleving, hebben veel vertrouwen in goededoelenorganisaties en hebben sterkere altruïstische waarden. De kans om aan doelen op dit terrein te geven neemt ook toe naarmate mensen vaker gevraagd worden om een gift.

Wie geeft meer?

Welke kenmerken van mensen bepalen nu of zij grote bedragen geven aan doelen op het terrein van milieu, natuurbehoud en dierenbescherming? Wie zijn de 'grote' gevers? Over het algemeen zijn dit hoger opgeleiden en mensen in de leeftijdscategorie 40+. Bovendien hebben deze 'grote' gevers minder vaak thuiswonende kinderen. Het zijn vaak mensen met een sterk verantwoordelijkheidsgevoel voor de samenleving en zij hebben veel vertrouwen in goededoelenorganisaties.

Wie doet vrijwilligerswerk?

2% van de Nederlanders verricht in 2009 vrijwilligerswerk op het terrein van milieu, natuurbehoud en dieren. Vrijwilligers op het terrein van milieu, natuurbehoud en dieren zijn vaker te vinden onder frequente kerkgangers, huishoudens zonder kinderen en mensen die een groot gevoel van verantwoordelijkheid hebben voor de samenleving. Bovendien ervaren deze vrijwilligers sociale druk om vrijwilligerswerk op dit terrein te verrichten.

10.2.2 Welke bedrijven sponsoren en/of geven giften aan milieu, natuurbehoud en dierenbescherming?

Het is lastig om een duidelijk profiel te schetsen van de bedrijven die aan doelen op dit terrein geven. Het is bijvoorbeeld niet zo dat in bepaalde branches door een groter aantal bedrijven aan 'milieu, natuurbehoud en dieren' wordt gegeven dan in andere branches of dat grote bedrijven vaker geven dan kleine bedrijven (of andersom). Dat geldt overigens ook voor de andere doelen uit het onderzoek. Zoals in hoofdstuk 4 uiteen is gezet blijkt dat de meeste bedrijven geen beleid voor giften en sponsoring hebben ontwikkeld, waardoor het aannemelijk is dat bedrijven vaak ad-hocbeslissingen nemen om wel of niet te geven aan een bepaald doel. Uit de longitudinale analyses, eveneens gerapporteerd in hoofdstuk 4, blijkt dat er daadwerkelijk veel fluctuatie in het geefgedrag *binnen* bedrijven is. Veel bedrijven die zowel in 2007 als in 2009 hebben deelgenomen aan het onderzoek, blijken inderdaad vaak niet elk jaar aan dezelfde doelen te geven; bovendien geven of sponsoren bedrijven ook niet elk jaar.

10.3 Beleidsrelevantie

Ten opzichte van de andere doelen bevindt dit doel zich achter in de rij. Ook qua vrijwilligerswerk is dit doel hekkensluiter (zie hoofdstuk 6). Hoopgevend wellicht is dat bij bedrijven de doelen 'milieu' en natuurbehoud' als centrale aandachtspunten meeliften, in de verdere opgang van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ook in het kader van

'cause-related marketing' zijn er voorbeelden hoe grote internationale bedrijven allianties met natuur- en milieuorganisaties aangaan, bijvoorbeeld met het Wereld Natuur Fonds.

Opvallend is dat de filantropische sector op dit punt een vooruitstrevende overheidspartij tegenkomt. Zowel het Ministerie van LNV als de Raad voor het Landelijk Gebied hebben uitspraken gedaan over hoe de transitie in het landelijk gebied kan worden versneld door een andere wijze van financieren. Hierbij werden publiek-private samenwerking en filantropische bronnen expliciet ter sprake gebracht.

Er zijn ook andere nieuwe ontwikkelingen en mogelijkheden. Door het lokale en regionale karakter van natuur en het behoud ervan zijn de condities voor het stimuleren van betrokkenheid van particulieren, bedrijven en fondsen gunstig. Het gaat om de eigen (natuur) omgeving. Eerste aanzetten tot nieuwe vormen zijn de lokale en regionale 'community foundations', particuliere vermogensfondsen, die lokale en regionale algemeen nut doelen steunen, waaronder natuur en milieu.

Opvallend is de daling in het ledental van natuur- en milieuorganisaties die in 2010 in de media werd gemeld. De financiële crisis kan niet de enige verklaring zijn. Natuurmonumenten (dat de meeste leden zag vertrekken) heeft zelf aangegeven dat ze meer moeten werken aan de binding met de leden.

HOOFDSTUK 11

Onderwijs en onderzoek

11.1 Cijfers

Tabel 11.1 Bijdragen aan 'onderwijs en onderzoek', in miljoenen euro's, in de periode 1995-2009

	<i>Bedrag x miljoen euro</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	21	26	21	31	44	33	22	41
Nalatenschappen	-	-	-	-	-	-	-	-
Fondsen	-	-	6	5	12	12	19	12
Bedrijven	37	57	205	89	245	232	254	232
Goededoelenloterijen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	-	-	-	-
Totaal	58	83	232	125	301	277	295	285

NB: Vanwege toegepaste correcties verschillen deze cijfers met gepubliceerde cijfers in voorgaande edities van *Geven in Nederland*.

Tabel 11.2 Bijdragen aan 'onderwijs en onderzoek', in percentages, in de periode 1995-2009

	<i>In %</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	36	31	9	25	15	2	7	14
Nalatenschappen	-	-	-	-	-	-	-	-
Fondsen	-	-	3	4	4	4	6	4
Bedrijven	64	69	88	71	81	84	86	81
Goededoelenloterijen	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

NB: in verband met afrondingen tellen niet alle percentages op tot 100%

11.1.1 Huishoudens

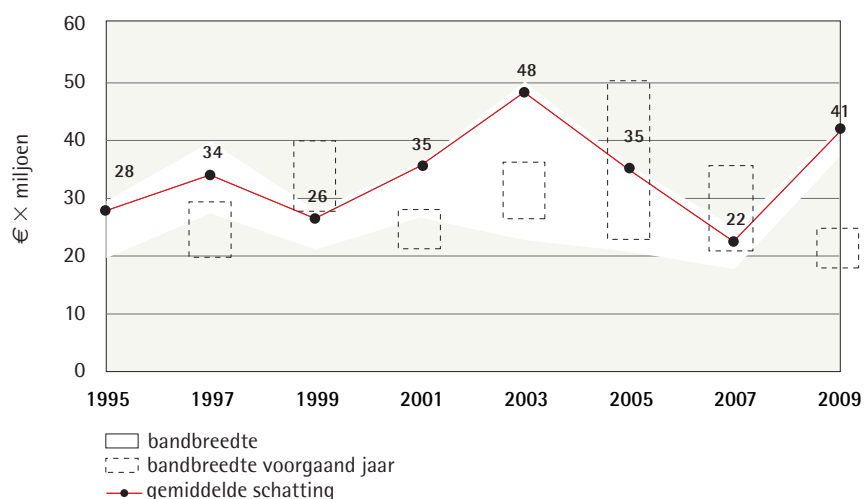
Bij doelen op het terrein van onderwijs en onderzoek kan gedacht worden aan giften aan scholen, universiteiten en wetenschappelijke instituten (maar geen ouderbijdragen). Relatief weinig huishoudens geven geld en/of goederen aan doelen op dit terrein, slechts 9%. De gemiddelde donatie onder donateurs aan onderwijs en onderzoek is € 66. Vermogende Nederlanders, daarentegen, geven veel vaker aan doelen op dit terrein. 23% van de

vermogende Nederlanders geeft aan onderwijs en onderzoek, met een gemiddeld gegeven bedrag aan giften van € 499 (zie ook hoofdstuk 15).

De gepresenteerde cijfers betreffen schattingen. Het zijn gemiddelde schattingen die in werkelijkheid hoger of lager kunnen liggen. De gemiddelde schatting van het totaal gegeven bedrag aan onderwijs en onderzoek bedraagt in 2009 € 41 miljoen. De laagste schatting betreft € 37 miljoen en de hoogste schatting € 42 miljoen. Verwacht wordt dat de 'werkelijke waarde' binnen deze bandbreedte valt.

Tabel 11.1 geeft een overzicht van de totaalbedragen die door huishoudens aan onderwijs en onderzoek zijn gegeven tussen 1995 en 2009. In figuur 11.1 wordt ook de 'bandbreedte' van deze trend¹ weergegeven. De totaal gegeven bedragen aan onderwijs en onderzoek schommelen door de tijd heen. Ten opzichte van 2007 zien we een significante stijging van giften en goederen aan instellingen op het terrein van onderwijs en onderzoek.

Figuur 11.1 Bedrag van geld en goederen aan Onderwijs en onderzoek van de Nederlandse bevolking in de periode 1995–2009 (met inflatiecorrectie)

1 Om iets over trends in de tijd te zeggen, zijn de cijfers van de andere jaren in deze figuur gecorrigeerd voor inflatie.
 Afname Als de hoogste schatting van het betreffende jaar lager is dan de laagste schatting van het voorgaande jaar.
 Toename Als de laagste schatting van het betreffende jaar hoger is dan de hoogste schatting van het voorgaande jaar.
 Stabilisatie Als er overlap in de bandbreedtes is. De gemiddelde schatting van het betreffende jaar valt bijvoorbeeld nog binnen de bandbreedte van het voorgaande jaar.

11.1.2 *Nalatenschappen*

De cijfers in tabel 11.1 hebben betrekking op wat (bovenlokale) fondsenwervende instellingen hebben ontvangen. Uit de tabel valt op te maken dat er (nagenoeg) geen nationaal opererende fondsenwervende instellingen op het terrein van onderwijs en onderzoek zijn. Helaas is in Nederland niet bekend wat onderwijsinstellingen zelf uit nalatenschappen ontvangen. Daar bestaan – evenals bij de kerken – geen geaggregeerde gegevens over.

11.1.3 *Fondsen*

De cijfers in tabel 11.1 hebben betrekking op een schatting van de bijdragen van vermogensfondsen en de eigen bijdrage (opbrengsten uit beleggingen) van bovenlokale fondsenwervende instellingen. Over trends in de tijd kunnen we niets zeggen vanwege gebrekkige informatie over de bijdragen van vermogensfondsen, en omdat de bedragen voor de jaren 1995-2009 op verschillende wijzen tot stand zijn gekomen.

11.1.4 *Bedrijven*

De bijdragen aan onderwijs en onderzoek door het Nederlandse bedrijfsleven schommelen door de tijd heen. Onderwijs- en onderzoeksdoeleinden blijven echter belangrijk te ondersteunen doelen voor bedrijven: al jaren komen zij na sport/recreatie en cultuur op een derde plaats. Vanaf 2005 kunnen instellingen op het terrein van onderwijs en onderzoek op een zesde van het totaal gegeven bedrag door bedrijven rekenen.

11.1.5 *Goededoelenloterijen*

'Onderwijs/onderzoek' is een categorie die niet tot de begunstigde van goededoelenloterijen behoort.

11.2 **Wie geeft aan onderwijs en onderzoek?**

11.2.1 *Welke huishoudens¹ geven aan onderwijs en onderzoek?*

Wie geeft?

Welke kenmerken hebben mensen die aan onderwijs en onderzoek geven? De kans dat mensen aan doelen op het terrein van onderwijs en onderzoek geven is groot onder hoger opgeleiden, onder huishoudens met thuiswonende kinderen, onder huishoudens die inkomsten uit eigen vermogen hebben, onder mensen die vaak gevraagd worden om een gift en onder de frequente kerkgangers.

1 De geefprofielchetsen van huishoudens hebben overwegend betrekking op de groep autochtone respondenten. Aanvullende informatie over de allochtone groep respondenten is alleen beschikbaar voor de doelen kerk en levensbeschouwing, gezondheid, internationale hulp en maatschappelijke en sociale doelen. Voor de overige doelen is het aantal respondenten te klein voor nadere analyse.

Wie geeft meer?

Welke kenmerken van mensen bepalen nu of zij grote bedragen geven aan doelen op het terrein van onderwijs en onderzoek? Wie zijn de 'grote' gevers, onder de gevers? Hoger opgeleiden en mensen in de leeftijdsgroep 60-70 jarigen geven de hoogste bedragen.

Wie doet vrijwilligerswerk?

6% van de Nederlanders doet in 2009 vrijwilligerswerk op het terrein van educatie. Op scholen zijn vrouwen vaker actief als vrijwilliger dan mannen, middelbaar en hoger opgeleiden vaker dan lager opgeleiden en mensen met thuiswonende kinderen vaker dan mensen zonder thuiswonende kinderen. Bovendien blijken mensen die zich meer verantwoordelijk voelen voor de samenleving vaker vrijwilligerswerk te verrichten op het terrein van onderwijs en onderzoek.

11.2.2 *Welke bedrijven sponsoren en/of geven giften aan onderwijs en onderzoek?*

Een duidelijke profielschets van bedrijven die aan onderwijs en onderzoek geven is moeilijk te maken. Het is bijvoorbeeld niet zo dat in bepaalde branches door een groter aantal bedrijven aan 'onderwijs en onderzoek' wordt gegeven dan in andere branches of dat grote bedrijven vaker geven dan kleine bedrijven (of andersom). Dat geldt overigens ook voor de andere doelen uit het onderzoek. Zoals in hoofdstuk 4 uiteen is gezet blijkt dat de meeste bedrijven geen beleid voor giften en sponsoring hebben ontwikkeld, waardoor het aannemelijk is dat bedrijven vaak ad-hocbeslissingen nemen om wel of niet te geven aan een bepaald doel. Uit de longitudinale analyses, eveneens gerapporteerd in hoofdstuk 4, blijkt dat er daadwerkelijk veel fluctuatie in het geefgedrag *binnen* bedrijven is. Veel bedrijven die zowel in 2007 als in 2009 hebben deelgenomen aan het onderzoek, blijken inderdaad vaak niet elk jaar aan dezelfde doelen te geven; bovendien geven of sponsoren bedrijven ook niet elk jaar.

11.3 **Beleidsrelevantie**

Onderwijs en onderzoek staan al 16 jaar onderaan de lijst van begunstigde doelen – zolang Geven in Nederland gegevens verzamelt. Onderwijs en onderzoek ontvangt in Nederland weinig uit filantropische bron (met uitzondering van het onderzoek op het terrein van gezondheid; zie hoofdstuk 8).

Net als de sociale zekerheid, gezondheidszorg en in mindere mate 'cultuur' behoort onderwijs tot het 'hart van de Nederlandse verzorgingsstaat'. In het denken van burgers en in de organisatie van het Nederlandse onderwijs zit het paradigma van de 'overheidsverantwoordelijkheid' ingebakken. Filantropisch geld hoort daar niet bij. Een uitzondering daarop vormt de groep vermogende particulieren die wel aan dit doel geven.

De betrokkenheid bij onderwijs is groot en het valt te verwachten dat – wanneer de overheid op deze post gaat bezuinigen – particulieren zullen bijspringen. Maar het zal jaren duren voordat de houding van burgers én van onderwijsinstellingen gaat veranderen. Niets gaat zo langzaam als het maken van een 'culturomslag'.

Voor het terrein van onderzoek geldt hetzelfde. De kenniseconomie wordt gezien als een belangrijke motor voor de welvaart van Nederland en Europa. Kennisinstituten worden in Nederland echter grotendeels uit de algemene middelen betaald. Opdrachtonderzoek en kennisvalorisatie zorgen voor de broodnodige extra middelen, maar filantropie is bij de Nederlandse universiteiten nog steeds een verwaarloosbare post. Het alternatief beperkt zich ook hier tot óf overheid, óf markt, terwijl filantropie als financieringsbron wordt genegeerd.

Deze diagnose beperkt zich niet tot Nederland maar doet voor alle landen van de Europese Unie opgeld. In opdracht van de Eurocommissaris Wetenschapsbeleid is door de Vrije Universiteit en Kent University onderzoek uitgevoerd onder 1.000 universiteiten van de 27 EU-landen. Filantropie staat in de EU in de kinderschoenen, enkele befaamde toppers in het VK, Duitsland en Zweden daargelaten (Breeze et al. 2010).

Literatuur

Breeze, B., Wilkinson, I., Schuyt, Th.N.M., Gouwenberg, B.M., (2010). Giving in Evidence. Fundraising from philanthropy for research funding in European universities. Brussels: EC. Directorate General Research. 177p.

HOOFDSTUK 12

Cultuur

12.1 Cijfers

Tabel 12.1 Bijdragen aan 'cultuur', in miljoenen euro's, in de periode 1995-2009

	<i>Bedrag x miljoen euro</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	13	22	23	33	22	31	24	33
Nalatenschappen	–	–	1	6	11	2	7	2
Fondsen	13	16	25	22	35	125	82	76
Bedrijven	57	49	116	274	516	135	235	296
Goededoelenloterijen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	26	33	38	47
Totaal	83	87	165	335	610	326	386	454

Vanwege toegepaste correcties verschillen deze cijfers met gepubliceerde cijfers in voorgaande edities van *Geven in Nederland*.

Tabel 12.2 Bijdragen aan 'cultuur', in percentages, in de periode 1995-2009

	<i>In %</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	16	25	14	10	4	10	6	7
Nalatenschappen	–	–	1	2	2	1	2	–
Fondsen	16	18	15	7	6	38	21	17
Bedrijven	68	56	70	82	85	41	61	65
Goededoelenloterijen	–	–	–	–	4	10	10	10
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

NB: in verband met afrondingen tellen niet alle percentages op tot 100%

12.1.1 Huishoudens

In dit hoofdstuk gaat het om giften aan culturele doelen zoals toneel-, muziek- en dansgezelschappen, musea, schouwburgen en culturele fondsen zoals het Prins Bernhard Cultuurfonds.

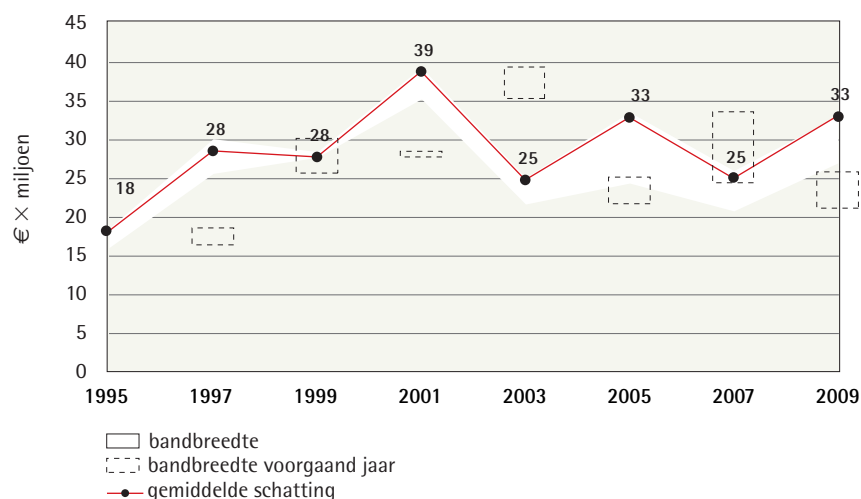
Relatief weinig huishoudens geven geld aan doelen op het gebied van cultuur, slechts 10%. Na onderwijs en onderzoek zijn culturele doelen de minst populaire doelen. De

gemiddelde donatie onder donateurs aan culturele doelen en instellingen is € 47. Onder vermogende Nederlanders blijken culturele doelen veel populairder. 34% van de vermogende Nederlanders heeft in 2009 aan 'cultuur' gegeven, met een gemiddeld gegeven bedrag aan giften van € 540 (zie ook hoofdstuk 15).

De gepresenteerde cijfers betreffen schattingen. Het zijn gemiddelde schattingen die in werkelijkheid hoger of lager kunnen liggen. De gemiddelde schatting van het totaal gegeven bedrag aan culturele doelen bedraagt in 2009 € 33 miljoen. De laagste schatting betreft € 27 miljoen en de hoogste schatting € 33 miljoen. Verwacht wordt dat de 'werkelijke waarde' binnen deze bandbreedte valt.

Tabel 12.1 geeft een overzicht van de totaalbedragen die door huishoudens aan culturele doelen zijn gegeven tussen 1995 en 2009. In figuur 12.1 wordt ook de 'bandbreedte' van deze trend¹ weergegeven. Doelen op het gebied van cultuur hebben tussen 1995 en 2001 hun inkomen zien stijgen. In 2003 was er echter sprake van een trendbreuk: de inkomsten van culturele doelen namen sterk af. In 2009 zitten de giften aan culturele instellingen weer in de lift.

Figuur 12.1 Bedrag van geld en goederen aan Cultuur van de Nederlandse bevolking in de periode 1995-2007 (met inflatiecorrectie)

1 Om iets over trends in de tijd te zeggen, zijn de cijfers van de andere jaren in deze figuur gecorrigeerd voor inflatie.
 Afname: Als de hoogste schatting van het betreffende jaar lager is dan de laagste schatting van het voorgaande jaar.
 Toename: Als de laagste schatting van het betreffende jaar hoger is dan de hoogste schatting van het voorgaande jaar.
 Stabilisatie: Als er overlap in de bandbreedtes is. De gemiddelde schatting van het betreffende jaar valt bijvoorbeeld nog binnen de bandbreedte van het voorgaande jaar.

12.1.2 *Nalatenschappen*

De cijfers in tabel 12.1 hebben betrekking op wat fondsenwervende instellingen op het terrein van cultuur hebben ontvangen. De inkomsten uit nalatenschappen zijn vanaf 2003 gedaald, van € 11 miljoen naar € 2 miljoen in 2009. Het CBF (Jaarverslag Verslag Fondsenwerving 2009: 27) benadrukt dat deze categorie baten van jaar tot jaar, ook per instelling gemeten, sterke schommelingen vertoont omdat 'het begunstigen bij uiterste wil' door een relatief klein aantal burgers wordt gedaan. Bovendien is de waarde van de nalatenschappen in 2009 mede beïnvloed door de schommelingen op de beurs en onroerend goed.

Helaas is in Nederland niet bekend welke inkomsten andere ontvangende partijen, zoals musea, ontvangen uit nalatenschappen.

12.1.3 *Fondsen*

De cijfers in tabel 12.1 hebben betrekking op een schatting van de bijdragen van vermogensfondsen en de eigen bijdrage (opbrengsten uit beleggingen) van bovenlokale fondsenwervende instellingen. Over trends in de tijd kunnen we niets zeggen vanwege gebrekkige informatie over de bijdragen van vermogensfondsen, en omdat de bedragen voor de jaren 1995-2009 op verschillende wijzen tot stand zijn gekomen.

12.1.4 *Bedrijven*

De bijdragen van het Nederlandse bedrijfsleven aan cultuurdoeleinden schommelen door de tijd heen. Vanaf 2005 lijken de bijdragen in de vorm van giften en sponsoring aan cultuur te zijn gestegen. Cultuur is na 'sport en recreatie' een van de meest populaire doelen onder bedrijven om aan te geven.

12.1.5 *Goededoelenloterijen*

Organisaties op het terrein van cultuur hebben ten opzichte van 2007 meer inkomsten uit de goededoelenloterijen ontvangen.

12.2 **Wie geeft er aan cultuur?**

12.2.1 *Welke huishoudens¹ geven aan cultuur?*

Wie geeft?

Welke kenmerken hebben mensen die aan cultuur geven? Cultuurdoelen zijn met name favoriet bij ouderen (50-plussers), mensen zonder partner, hoger opgeleiden en huiseigenaren. Wat betreft religieuze achtergrond vinden we dat alleen mensen met een Neder-

1 De geefprofielchetsen van huishoudens hebben overwegend betrekking op de groep autochtone respondenten. Aanvullende informatie over de allochtone groep respondenten is alleen beschikbaar voor de doelen kerk en levensbeschouwing, gezondheid, internationale hulp en maatschappelijke en sociale doelen. Voor de overige doelen is het aantal respondenten te klein voor nadere analyse.

lands hervormde achtergrond vaker geld geven aan culturele doelen. Verder zien we – net zoals bij veel andere doelen het geval is – dat culturele doelen vaker op giften kunnen rekenen van mensen die altruïstisch zijn ingesteld en sociale druk ervaren om te geven. Ook de hoeveelheid verzoeken die mensen krijgen blijkt een belangrijke factor van betekenis te zijn.

Wie geeft meer?

Welke kenmerken van mensen bepalen nu of zij grote bedragen geven aan doelen op het terrein van cultuur? Wie zijn de ‘grote’ gevers? We zagen dat mensen met een Nederlands hervormde achtergrond vaker aan cultuur geven, echter de ‘grote gevers’ aan cultuur blijken zich onder de katholieken te bevinden. Bovendien geven huishoudens die inkomsten uit eigen vermogen hebben grotere bedragen aan doelen op het terrein van cultuur.

Wie doet vrijwilligerswerk?

4% van de Nederlanders doet in 2009 vrijwilligerswerk op het terrein van kunst en cultuur. Vrijwilligers op dit terrein hebben over het algemeen minder vaak (thuiswonende) kinderen, ze worden vaker gevraagd om vrijwilligerswerk te doen en ze behoren vaker tot de kleinere religieuze groepen. Tot slot blijkt – net zoals het geval is voor de meeste andere doelen – dat het ervaren van sociale druk van invloed is op het verrichten van vrijwilligerswerk.

12.2.2 Welke bedrijven sponsoren en/of geven giften aan cultuur?

Zoals ook bij de andere doelen staat beschreven is het lastig om een duidelijk profiel te schetsen van de bedrijven die aan doelen op dit terrein geven. Het is bijvoorbeeld niet zo dat in bepaalde branches door een groter aantal bedrijven aan ‘cultuur’ wordt gegeven dan in andere branches of dat grote bedrijven vaker geven dan kleine bedrijven (of andersom). Zoals in hoofdstuk 4 uiteen is gezet blijkt dat de meeste bedrijven geen beleid voor giften en sponsoring hebben ontwikkeld, waardoor het aannemelijk is dat bedrijven vaak ad-hocbeslissingen nemen om wel of niet te geven aan een bepaald doel. Uit de longitudinale analyses, eveneens gerapporteerd in hoofdstuk 4, blijkt dat er daadwerkelijk veel fluctuatie in het geefgedrag *binnen* bedrijven is. Veel bedrijven die zowel in 2007 als in 2009 hebben deelgenomen aan het onderzoek, blijken inderdaad vaak niet elk jaar aan dezelfde doelen te geven; bovendien geven of sponsoren bedrijven ook niet elk jaar.

12.3 Beleidsrelevantie

In het regeerakkoord van het Kabinet Rutte (2010) wordt over cultuur het volgende opgemerkt: ‘Het kabinet wil meer ruimte geven aan de samenleving en het particulier initiatief en de overheidsbemoeienis beperken. Kunst en cultuur zijn tenslotte ook van en voor de samenleving. Bij verstrekking van subsidies wordt voortaan eerst gekeken naar de mogelijkheden eigen inkomsten te verwerven. Er komt meer aandacht voor de verdien capaciteit van cultuur.’

- Er wordt bezuinigd op de middelen voor kunst en cultuur.
- De cultuurkaart en de innovatie- en matchingregeling worden geschrapt.

- Met name de fondsen worden samengevoegd en omgevormd tot een cultureel investeringsfonds.
- Het kabinet komt met een voorstel voor een 'Geefwet'.

Op het beleidsterrein van cultuur heeft de betreffende staatssecretaris in december 2010 een structurele bezuiniging van € 200 miljoen (op de totale begroting van circa € 900 miljoen) met een afbouw in vier jaar aangekondigd. Deze overheidsbezuinigingen op cultuur hebben de discussie over wie wat moet gaan betalen in alle hevigheid doen oplaaien. Cultuur mag als voorbeeld dienen hoe het politieke en maatschappelijke debat over de financiering van non-profitdoelen gevoerd gaat worden. Voor de overheid is het een simpele zaak: cultuurconsumenten zullen een hogere prijs voor cultuurbezoek betalen en laten de mecenasen maar opstaan. Over de wederopstanding van de mecenasen en filantropie in het algemeen lijkt de overheid weinig kennis in huis te hebben. Vrijwillige bijdragen van particulieren en bedrijven komen voort uit betrokken eigen keuzes en kan de overheid niet afdwingen. Het woord 'particulier initiatief' dient in deze in de volle betekenis te worden begrepen en gerespecteerd.

Natuurlijk zullen grote bezuinigen leiden tot veranderingen in de financieringssystematiek. Ook hier vormen de verzorgingsstaatcultuur, de attitude van burgers en de attitude en organisatiestructuur van de culturele instellingen barrières. De culturele instellingen zijn niet meer gewend zich over hun maatschappelijke draagvlak te bezinnen. De straffe bezuinigingspolitiek zal een 'sense of urgency' opwekken, waardoor markt- en filantropische inkomsten voor de culturele instellingen en (potentiële) gevers de aandacht krijgen die ze verdienen.

Het afbouwen van de fiscale regeling 'cultureel beleggen' en de BTW-verhoging voor podiumkunsten en beeldende kunsten die in het Belastingplan 2011 staan, geven een tegenstrijdig politiek signaal. Enerzijds doet de overheid pogingen de verantwoordelijkheid van burgers in de maatschappij te vergroten en anderzijds worden fiscale regelingen die dat bevorderen, zoals maatschappelijk beleggen, groen en ethisch beleggen, en voor de cultuursector het belangrijke 'cultureel beleggen', afgeschaft. Dit beleid maakt het belang van beleidscoördinatie en samenwerking tussen betrokken ministeries zichtbaar.

HOOFDSTUK 13

Sport en recreatie

13.1 Cijfers

Tabel 13.1 Bijdragen aan 'sport en recreatie', in miljoenen euro's, in de periode 1995-2009

	<i>Bedrag x miljoen euro</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	30	22	70	52	37	29	39	47
Nalatenschappen	-	-	-	-	-	-	-	-
Fondsen	-	-	2	4	4	26	8	4
Bedrijven	216	388	506	630	845	574	590	598
Goededoelenloterijen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	44	57	50	66
Totaal	246	410	578	686	930	686	687	715

NB: Vanwege toegepaste correcties verschillen deze cijfers met gepubliceerde cijfers in voorgaande edities van *Geven in Nederland*.

Tabel 13.2 Bijdragen aan 'sport en recreatie', in percentages, in de periode 1995-2009

	<i>In %</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	12	5	12	8	4	4	6	7
Nalatenschappen	-	-	-	-	-	-	-	-
Fondsen	-	-	-	1	-	4	1	-
Bedrijven	88	95	88	92	91	84	86	84
Goededoelenloterijen	-	-	-	-	5	8	7	9
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

NB: in verband met afrondingen tellen niet alle percentages op tot 100%

13.1.1 Huishoudens

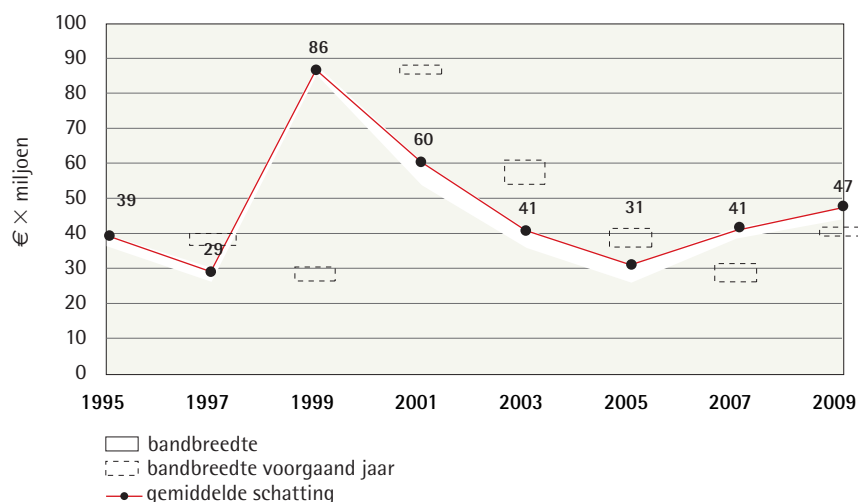
Doelen op het gebied van sport en recreatie ontvangen samen met culturele doelen en doelen op het gebied van onderwijs en onderzoek donaties van het laagste percentage huishoudens. Slechts 16% van de huishoudens geeft geld en/of goederen aan sport en recreatie. De gemiddelde donatie is relatief ook niet hoog, donateurs aan sport en recreatie geven gemiddeld € 41 op jaarbasis.

13% van de huishoudens geeft aan lokale doelen op het terrein van sport. Het gaat om gemiddeld € 28 per huishouden dat geeft.

De gepresenteerde cijfers betreffen schattingen. Het zijn gemiddelde schattingen die in werkelijkheid hoger of lager kunnen liggen. De gemiddelde schatting van het totaal gegeven bedrag aan doelen op het gebied van sport en recreatie bedraagt in 2009 € 47 miljoen. De laagste schatting betreft € 44 miljoen en de hoogste schatting € 47 miljoen. Verwacht wordt dat de 'werkelijke waarde' binnen deze bandbreedte valt.

Tabel 13.1 geeft een overzicht van de totaalbedragen die door huishoudens aan sport en recreatie zijn gegeven tussen 1995 en 2009. In figuur 13.1 wordt ook de 'bandbreedte' van deze trend¹ weergegeven. Na de piek in 1999 is het bedrag dat aan sport en recreatie werd gegeven elke twee jaar gedaald, tot een dieptepunt van € 30 miljoen in 2005. Vanaf 2005 is er weer een stijgende trend waar te nemen.

Figuur 13.1 Bedrag van geld en goederen aan Sport en recreatie van de Nederlandse bevolking in de periode 1995–2009 (met inflatiecorrectie)

1 Om iets over trends in de tijd te zeggen, zijn de cijfers van de andere jaren in deze figuur gecorrigeerd voor inflatie.
 Afname: Als de hoogste schatting van het betreffende jaar lager is dan de laagste schatting van het voorgaande jaar.
 Toename: Als de laagste schatting van het betreffende jaar hoger is dan de hoogste schatting van het voorgaande jaar.
 Stabilisatie: Als er overlap in de bandbreedtes is. De gemiddelde schatting van het betreffende jaar valt bijvoorbeeld nog binnen de bandbreedte van het voorgaande jaar.

13.1.2 *Nalatenschappen*

Er valt weinig te zeggen over trends in de tijd als het gaat om nalaten aan sport en recreatie. Sportverenigingen worden niet als algemeen nut beogende instellingen aangemerkt. Met ingang van 1 januari 2010 kunnen sportverenigingen gebruik maken van de vrijstelling schenk- en erfbelasting voor sociaal belang behartigende instellingen (SBBI).

13.1.3 *Fondsen*

De cijfers in tabel 13.1 hebben betrekking op een schatting van de bijdragen van vermogensfondsen en de eigen bijdrage (opbrengsten uit beleggingen) van bovenlokale fondsenwervende instellingen. Over trends in de tijd kunnen we niets zeggen vanwege gebrekkige informatie over de bijdragen van vermogensfondsen, en omdat de bedragen voor de jaren 1995-2009 op verschillende wijzen tot stand zijn gekomen.

13.1.4 *Bedrijven*

De totaal gegeven bedragen aan sport en recreatie schommelen over de tijd heen. Ten opzichte van 2005 zijn er geen grote veranderingen in het totaal gegeven bedrag. Sport en recreatie blijven populaire doelen voor bedrijven om aan te geven; bedrijven geven hier al jaren het meeste geld aan.

13.1.5 *Goededoelenloterijen*

Het grootste deel van de opbrengsten van de Lotto en de Scientific Games zijn bestemd voor de sport. Maar ook de VriendenLoterij (voorheen Sponsor Bingo Loterij) draagt deels bij aan sport (als middel tot welzijn en steun aan clubs en verenigingen).

Ten opzichte van 2007 lijkt de sector 'sport en recreatie' meer geld vanuit de loterijen te hebben ontvangen; we zien een stijging van € 50 miljoen in 2007 naar € 66 miljoen in 2009. De NOC*NSF is met € 49 miljoen in 2009 de grootste begunstigde uit de goededoelenloterijen.

13.2 **Wie geeft aan sport en recreatie?**

13.2.1 *Welke huishoudens geven aan sport en recreatie?*

Wie geeft?

Welke kenmerken hebben mensen die aan sport en recreatie geven? Intuïtief zou verwacht kunnen worden dat mannen meer aan sport geven. Dit is echter niet zo, we vinden geen verschillen tussen mannen en vrouwen in het geven aan doelen op het gebied van sport en recreatie. Belangrijk voor het geven aan sport en recreatie is het hebben van een gezin met kinderen. Gezinnen komen in het dagelijkse leven waarschijnlijk vaker met sport- en recreatieve verenigingen in aanraking. Verder valt op dat deze gezinnen vaak woonachtig zijn op het platteland. Ook van belang is de hoeveelheid verzoeken die men ontvangt. Huishoudens die aan doelen op dit terrein geven worden vaker gevraagd om te geven. Sport en recreatie lijken bovendien populair bij huishoudens met een eigen huis en huis-

houdens die inkomsten hebben uit eigen vermogen. Tot slot zien we dat altruïstisch ingestelde mensen ook vaker aan sport geven evenals mensen die sociale druk ervaren om te geven.

Wie geeft meer?

Welke kenmerken van mensen bepalen nu of zij grote bedragen geven aan doelen op het terrein van sport en recreatie? Wie zijn de 'grote' gevers? De 'grote gevers' op dit terrein bevinden zich voornamelijk onder eigenhuis bezitters en protestanten.

Wie doet vrijwilligerswerk?

12% van de Nederlanders verricht in 2009 vrijwilligerswerk in de sport (en 6% op het terrein van recreatie/hobby). Dit blijkt vaker een bezigheid voor mannen dan voor vrouwen. Het gaat vaak om het vervoer van en naar wedstrijden, het verzorgen van trainingen, coaching en begeleiding van kinderen. Vaders raken vaak actief in het voetspoor van hun eigen kinderen. Moeders zijn vaker actief op de school van hun kinderen. Verder blijkt dat hoger opgeleiden en altruïstisch ingestelde mensen vaker actief zijn als vrijwilligers in de sport. Opvallend is verder dat vrijwilligers op het terrein van de sport minder vertrouwen in goededoelenorganisaties lijken te hebben. Net zoals we bij de andere doelen zagen, blijkt sociale druk eveneens een factor van belang voor het verrichten van vrijwilligerswerk.

13.2.2 Welke bedrijven sponsoren en/of geven giften aan sport en recreatie?

Zoals reeds bij de andere doelen duidelijk werd is deze vraag lastig te beantwoorden. Het is bijvoorbeeld niet zo dat in bepaalde branches door een groter aantal bedrijven aan 'sport en recreatie' wordt gegeven dan in andere branches of dat grote bedrijven vaker geven dan kleine bedrijven (of andersom). Zoals in hoofdstuk 4 uiteen is gezet blijkt dat de meeste bedrijven geen beleid voor giften en sponsoring hebben ontwikkeld, waardoor het aannemelijk is dat bedrijven vaak ad-hocbeslissingen nemen om wel of niet te geven aan een bepaald doel. Uit de longitudinale analyses, eveneens gerapporteerd in hoofdstuk 4, blijkt dat er daadwerkelijk veel fluctuatie in het geefgedrag *binnen* bedrijven is. Veel bedrijven die zowel in 2007 als in 2009 hebben deelgenomen aan het onderzoek, blijken inderdaad vaak niet elk jaar aan dezelfde doelen te geven; bovendien geven of sponsoren bedrijven ook niet elk jaar.

13.3 Beleidsrelevantie

Uit de analyse van de bijdragen valt op te maken dat sport niet alleen beperkt is tot nationale sport en grote sportevenementen. Ook en juist de breedtesport op lokaal niveau mag zich in een grote belangstelling van burgers en bedrijven verheugen. De bijdragen omvatten zowel geld als tijd (zie hoofdstuk 6 Vrijwilligerswerk). De overheid faciliteert dit voor de sportorganisaties fiscaal: met ingang van 1 januari 2009 bevat de Successiewet een vrijstelling voor giften en nalatenschappen aan amateursportclubs. Met ingang van 1 januari 2010 valt dit onder de vrijstelling voor SBBI's. Het is niet mogelijk, zoals bij een *anbi*, om gewone giften in aftrek voor de inkomstenbelasting te brengen.

Sport dient ook vaak als middel om geld bijeen te brengen voor andere maatschappelijke doelen, bijvoorbeeld sponsorlopen voor een goed doel.

Als er, naast de kerk, een sector in Nederland is, die vrijwilligers weet te mobiliseren en sponsorende bedrijven weet te vinden, dan is het de sport. Echter, dit maatschappelijke en economische draagvlak heeft het nadeel van de vanzelfsprekend. Met de grote aandacht en aantrekkingskracht van bedrijven heeft de sport minder energie gestopt in de private bankers, estate-planners en particuliere vermogenden. Voor (grote) particuliere donateurs heeft de sport geen specifiek aanbod ontwikkeld.

Ook de overheid heeft – na succesvolle lobby van onder meer NOC*NSF – grote plannen met sport. In het regeerakkoord van het Kabinet Rutte (2010) wordt expliciet hierop ingegaan: 'Het kabinet streeft naar meer sportlessen in basis-, beroeps- en voortgezet onderwijs.

Het kabinet zal met de VNG (Vereniging van Nederlandse gemeenten) bevorderen hoe sport en sportvoorzieningen bij wijkplannen een integraal onderdeel kunnen worden van het verbeteren van de leefbaarheid.

Samenwerking tussen de overheid, de sportsector en het bedrijfsleven is nodig om topsport en breedtesport in Nederland te bevorderen. Private studiebeurzen voor topsporters zijn een voorbeeld van een initiatief dat zo tot stand zou kunnen komen.

Topsportevenementen in Nederland dragen bij aan een topsportklimaat. Nederland werkt op die manier toe naar het bereiken van een Olympisch niveau. Het kabinet steunde de kandidatuur van Nederland en België voor de organisatie van het WK-voetbal in 2018/2022 en wil de Olympische Spelen 2028 en de Paralympische Spelen in Nederland organiseren. Inmiddels is duidelijk geworden dat het WK voetbal in 2018 en in 2022 niet naar Nederland komt, maar door de FIFA is toegewezen aan Rusland en Qatar.

Tot slot, het kabinet zal bevorderen dat een groter aandeel van de loterij-opbrengsten aan sport kan worden besteed'.

HOOFDSTUK 14

Maatschappelijke en sociale doelen (nationaal)

14.1 Cijfers

Tabel 14.1 Bijdragen aan 'maatschappelijke en sociale doelen', in miljoenen euro's, in de periode 1995-2009

	<i>Bedrag x miljoen euro</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	86	83	129	172	142	166	192	180
Nalatenschappen	19	29	38	46	37	37	53	42
Fondsen	51	72	71	40	66	109	126	76
Bedrijven	127	73	184	115	258	152	148	100
Goededoelenloterijen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	52	59	56	60
Totaal	283	257	422	373	555	523	575	458

NB: Vanwege toegepaste correcties verschillen deze cijfers met gepubliceerde cijfers in voorgaande edities van *Geven in Nederland*.

Tabel 14.2 Bijdragen aan 'maatschappelijke en sociale doelen', in percentages, in de periode 1995-2009

	<i>In %</i>							
	<i>1995</i>	<i>1997</i>	<i>1999</i>	<i>2001</i>	<i>2003</i>	<i>2005</i>	<i>2007</i>	<i>2009</i>
Huishoudens	30	32	31	46	26	32	33	39
Nalatenschappen	7	11	9	12	7	7	9	9
Fondsen	18	28	17	11	12	21	22	17
Bedrijven	45	28	44	31	46	29	26	22
Goededoelenloterijen	-	-	-	-	9	11	10	13
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

NB: in verband met afrondingen tellen niet alle percentages op tot 100%

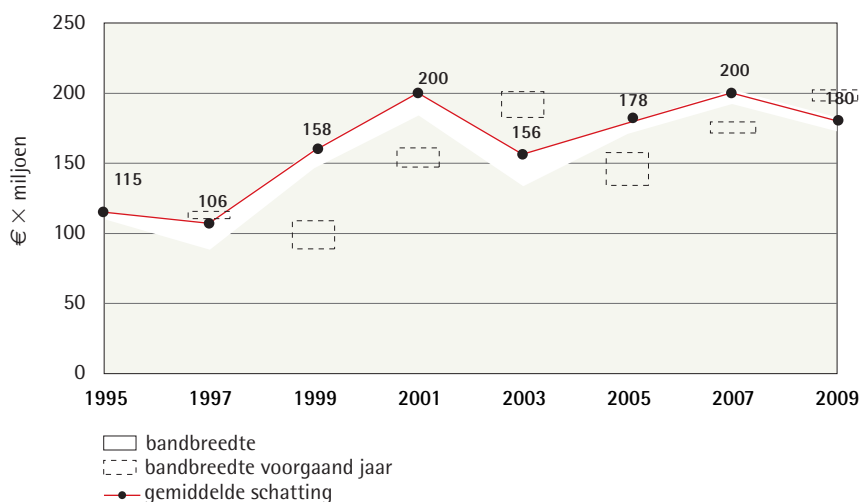
14.1.1 Huishoudens

Maatschappelijke en sociale doelen, zoals het Leger des Heils, Cliniclowns en de voedselbanken, ontvangen giften en/of goederen van 46% van de huishoudens. Dat is vergelijkbaar met het percentage donateurs aan doelen op het gebied van milieu, natuurbehoud en dierenbescherming (44%) en doelen op het gebied van internationale hulp (44%). Gemiddeld geven donateurs aan maatschappelijke en sociale doelen € 54.

De gepresenteerde cijfers betreffen schattingen. Het zijn gemiddelde schattingen die in werkelijkheid hoger of lager kunnen liggen. De gemiddelde schatting van het totaal gegeven bedrag aan maatschappelijke en sociale doelen bedraagt in 2009 € 180 miljoen. De laagste schatting betreft € 173 miljoen en de hoogste schatting € 183 miljoen. Verwacht wordt dat de 'werkelijke waarde' binnen deze bandbreedte valt.

Tabel 14.1 geeft een overzicht van de totaalbedragen die door huishoudens aan maatschappelijke en sociale doelen zijn gegeven tussen 1995 en 2009. In figuur 14.1 wordt ook de 'bandbreedte' van deze trend¹ weergegeven. Het bedrag dat aan maatschappelijke en sociale doelen wordt gegeven, stijgt vanaf 1997 gestaag, met een trendbreuk in 2003 en in 2009. Het totale bedrag dat aan maatschappelijke en sociale doelen werd gegeven is afgenomen van € 200 miljoen in 2007 naar € 180 miljoen in 2009.

Figuur 14.1 Bedrag van geld en goederen aan Maatschappelijk en sociale doelen van de Nederlandse bevolking in de periode 1995-2009 (met inflatiecorrectie)

1 Om iets over trends in de tijd te zeggen, zijn de cijfers van de andere jaren in deze figuur gecorrigeerd voor inflatie.
Afname: Als de hoogste schatting van het betreffende jaar lager is dan de laagste schatting van het voorgaande jaar.
Toename: Als de laagste schatting van het betreffende jaar hoger is dan de hoogste schatting van het voorgaande jaar.
Stabilisatie: Als er overlap in de bandbreedtes is. De gemiddelde schatting van het betreffende jaar valt bijvoorbeeld nog binnen de bandbreedte van het voorgaande jaar.

14.1.2 *Nalatenschappen*

De inkomsten uit nalatenschappen van goede doelen op het terrein van maatschappelijke en sociale doelen is in 2009, ten opzichte van 2007, gedaald. Het CBF (Verslag Fondsenwerving 2009: 27) benadrukt dat deze categorie baten van jaar tot jaar, ook per instelling gemeten, sterke schommelingen vertoont omdat 'het begunstigen bij uiterste wil' door een relatief klein aantal burgers wordt gedaan. Bovendien is de waarde van de nalatenschappen in 2009 mede beïnvloed door de schommelingen op de beurs en onroerend goed.

14.1.3 *Fondsen*

De cijfers in tabel 14.1 hebben betrekking op een schatting van de bijdragen van vermogensfondsen en de eigen bijdrage (opbrengsten uit beleggingen) van bovenlokale fondsenwervende instellingen. Over trends in de tijd kunnen we niets zeggen vanwege gebrekkige informatie over de bijdragen van vermogensfondsen, en omdat de bedragen voor de jaren 1995-2009 op verschillende wijzen tot stand zijn gekomen

14.1.4 *Bedrijven*

De bijdragen aan maatschappelijke en sociale doelen door het Nederlandse bedrijfsleven schommelen over de tijd heen. Vanaf 2003 zien we een duidelijk dalende trend. In 2009 gaat nog maar 6% van het totaal geschonken bedrag door bedrijven naar maatschappelijke en sociale doelen. Dat percentage lag de laatste jaren meestal rond de 10%.

14.1.5 *Goededoelenloterijen*

Het bedrag dat maatschappelijke en sociale doelen in 2009 uit goededoelenloterijen hebben ontvangen is ten opzichte van 2007 iets gestegen; van € 56 miljoen naar € 60 miljoen.

14.2 **Wie geeft aan maatschappelijke en sociale doelen?**

14.2.1 *Welke huishoudens¹ geven aan maatschappelijke en sociale doelen?*

Wie geeft?

Welke kenmerken hebben mensen die aan maatschappelijke en sociale doelen geven? Maatschappelijke en sociale doelen zijn favoriet onder vrouwen, ouderen (50-plussers) en huishoudens met kinderen. Sociaaleconomische kenmerken zoals opleiding, inkomen en eigenhuis bezit, blijken ook van belang voor al dan niet geven aan doelen op dit terrein. Daarnaast geven frequente kerkgangers (zowel protestanten als katholieken) vaker aan maatschappelijke en sociale doelen.

1 De leefprofielchetsen van huishoudens hebben overwegend betrekking op de groep autochtone respondenten. Aanvullende informatie over de allochtone groep respondenten is alleen beschikbaar voor de doelen kerk en levensbeschouwing, gezondheid, internationale hulp en maatschappelijke en sociale doelen. Voor de overige doelen is het aantal respondenten te klein voor nadere analyse.

De kans om aan deze doelen te geven neemt overigens toe naarmate mensen vaker gevraagd worden om te geven. Altruïstisch ingestelde mensen, mensen die veel vertrouwen hebben in goede doelen en mensen die sociale druk ervaren om te geven, blijken ook vaker aan maatschappelijke en sociale doelen te geven.

Uit het onderzoek onder niet-westerse allochtonen komt naar voren dat maatschappelijke en sociale doelen met name populair zijn onder Surinamers en Antillianen. Naast eerdergenoemde demografische en sociaaleconomische kenmerken spelen bij niet-westerse allochtonen nog enkele andere factoren een rol. Maatschappelijke en sociale doelen kunnen vaker rekenen op niet-westerse allochtonen die al langer in Nederland verblijven, een betere kennis van de Nederlandse taal hebben en remittances sturen naar het land van herkomst.

Wie geeft meer?

Welke kenmerken van mensen bepalen nu of zij grote bedragen geven aan maatschappelijke en sociale doelen? Wie zijn de 'grote' gevers? Frequente kerkgangers en ouderen (50-plussers) geven gemiddeld hogere donaties aan maatschappelijke en sociale doelen. Daarnaast geven huishoudens met inkomsten uit eigen vermogen ook gemiddeld meer geld aan deze doelen. Tot slot zien we dat het ervaren van sociale druk ook een factor van betekenis is.

Onder niet-westerse allochtonen geven Surinamers en Antillianen de hoogste donaties. Sociaaleconomische factoren zoals het hebben van een hoge opleiding, een hoog inkomen en het hebben van betaald werk spelen hierbij een belangrijke rol.

Wie doet vrijwilligerswerk?

4% van de Nederlanders verricht vrijwilligerswerk op het terrein van buurtverenigingen, belangenbehartiging, woningbouw- en huurdersvereniging. 3% van de Nederlanders verricht vrijwilligerswerk op het terrein van opbouwwerk, club- en buurthuiswerk.

Vrijwilligers op het terrein van deze maatschappelijke en sociale doelen zijn vaker te vinden onder 30-plussers, huishoudens met kinderen en huishoudens zonder een eigen (koop) huis. Daarnaast blijken de vrijwilligers op dit terrein vaker gevraagd te zijn om vrijwilligerswerk te doen. Tot slot zien we ook hier dat het ervaren van sociale druk een belangrijke factor van betekenis is.

14.2.2 Welke bedrijven sponsoren en/of geven giften aan maatschappelijke en sociale doelen?

Het is lastig om een duidelijk profiel te schetsen van bedrijven die aan doelen op dit terrein geven. Het is bijvoorbeeld niet zo dat in bepaalde branches door een groter aantal bedrijven aan 'maatschappelijke en sociale doelen' wordt gegeven dan in andere branches of dat grote bedrijven vaker geven dan kleine bedrijven (of andersom). Dat geldt overigens ook voor de andere doelen uit het onderzoek. Zoals in hoofdstuk 4 uiteen is gezet blijkt dat de meeste bedrijven geen beleid voor giften en sponsoring hebben ontwikkeld, waardoor het aannemelijk is dat bedrijven vaak ad-hocbeslissingen nemen om wel of niet te geven aan een bepaald doel. Uit de longitudinale analyses, eveneens gerapporteerd in hoofdstuk 4, blijkt dat er daadwerkelijk veel fluctuatie in het geefgedrag *binnen* bedrijven is. Veel bedrijven die zowel in 2007 als in 2009 hebben deelgenomen aan het onderzoek,

blijken inderdaad vaak niet elk jaar aan dezelfde doelen te geven; bovendien geven of sponsoren bedrijven ook niet elk jaar.

14.3 Beleidsrelevantie

Deze categorie van doelen is de achtste in de rij waarnaar gevraagd wordt. De vraag luidt: 'Nu volgt een lijst met verschillende soorten doelen. Wilt u telkens aangeven of u zelf of andere leden van uw huishouden in 2009 aan dat doel heeft gegeven?

Maatschappelijke en sociale doelen in Nederland, bijvoorbeeld giften aan het Leger des Heils, Nationaal Fonds Kinderhulp, Cliniclowns.'

Door de positie in de rij worden – als het goed is – bijdragen aan natuurbehoud, sport of kerkelijke goede doelen al eerder aan die doelen toegeschreven. Maatschappelijke en sociale doelen liggen het dichtst bij wat vroeger, voor de verzorgingsstaat, verstaan werd onder 'liefdadigheid': zorg voor armen, daklozen, zieken, verwaarloosde kinderen en ouderen.

Door het 'verschrallen' van de Nederlandse verzorgingsstaat halen voedselbanken bijna dagelijks de media, maar ook binnen de filantropische sector vullen kerken en vermogensfondsen (stichtingen Bijzonderde Noden), in toenemende mate gaten die de reguliere sociale zekerheid laat vallen. Met het ontstaan van grotere verschillen in inkomen en ongelijkheid kan verwacht worden dat dit doel meer steun zal krijgen. De afname van de bijdragen mag opvallend worden genoemd.

Literatuur

CBF (2009). Financiële resultaten van goededoelenorganisaties in Nederland 2009, Verslag Fondsenwerving. Amsterdam: Centraal Bureau Fondsenwerving